

ADVOKATEN

RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET 04 2024

TRUSLER: HVER FEMTE ADVOKAT STÅR FOR SKUD
"Det tyder på, at der er mange, der ikke har forstået advokatens opgave i retssamfundet."

ADVOKATER SET UDEFRA
Sofie Lassen-Kahle er født ind i en advokatfamilie og blev jurist, mens hun var skuespiller. Nu skriver hun krimier om advokater.

SÆRLIGE SPECIALER

Der er mange følelser og interesser på spil i sportens verden.

Lars Hilliger afgør sager under OL og ved CAS, som populært kaldes sportens højesteret.

ADVOKATEN 04 2024

Jeg drømmer om
natten om at være
advokat. For jeg
synes jo, der er
noget enormt fedt
over det der liv.

Side 41

5 LEDER

6+8 KORT NYT

10 TEMA OM TRUSLER

Hver femte advokat står for skud

Forsvarsadvokater er ikke overraskede.
De oplever ofte selv trusler.

14 Derfor er §119 vigtig for advokater

15 Trusler mod advokater er et øget problem

I Sverige er trusler en del af hverdagen.
Interview med Mia Edwall Insulander,
generalsekretær i det svenske
advokatsamfund.

18 Sådan sætter vi grænser

Fire erfarne forsvarere giver
råd om klienter, der truer.

22 Får du trusler – sæt dem i system og tal om det

23 Det får du ud af at ringe til psykologen

24 ADVOKATDAGBOG

“Der er måske nok mange, der synes,
at konkurser lyder både tørre og tri-
ste, men det er de på ingen måde. En af
mine største drivkræfter i mit arbejde er
den menneskelige kontakt og samspillet
med andre mennesker. Jeg kan godt lide
at møde nye mennesker og høre deres
historie.”

*Følg med i advokat Pernille Bigaards liv i
en uge.*

28 SÆRLIGE SPECIALER

Dykker man ned i den danske advokat-
stand, finder man i alt 172 interesseområ-
der med alt fra søret til patentret på listen.
Mød tre advokater med speciale i
sport, journalisters arbejdsforhold og
cybersikkerhed.

38 ADVOKATER SET UDEFRA

Da Sofie Lassen-Kahlke var barn, kom hun
jævnligt på sin fars advokatkontor og blev
også taget med i retten og i dommervag-

ten, hvor hun så, hvordan systemet vir-
kede i praksis. “Vi brugte faktisk enormt
meget tid på at tale om det. Det var nok
derfor, jeg blev så engageret.”

42 MIN SAG

Menneskerettighedsdomstol lavede u-vending i ny tiggerisag

Bag en simpel sag om tiggeri gem-
mer sig juridisk komplicerede diskus-
sioner og afvejninger. Advokat Asser
Gregersen fik sagen for Den Europæiske
Menneskerettighedsdomstol, men tabte,
selvom han efter en nyere dom var over-
bevist om, at hans østeuropæiske klient
ville vinde.

48 CHRISTIANSBORG-INTERVIEW

“Tænk, hvis vi gik lige så meget op i rets-
samfundet som i velfærdssamfundet.”
– Mai Mercado (K).

50 TILSYN – HVIDVASK

Kundekendskabsprocedurer generelt

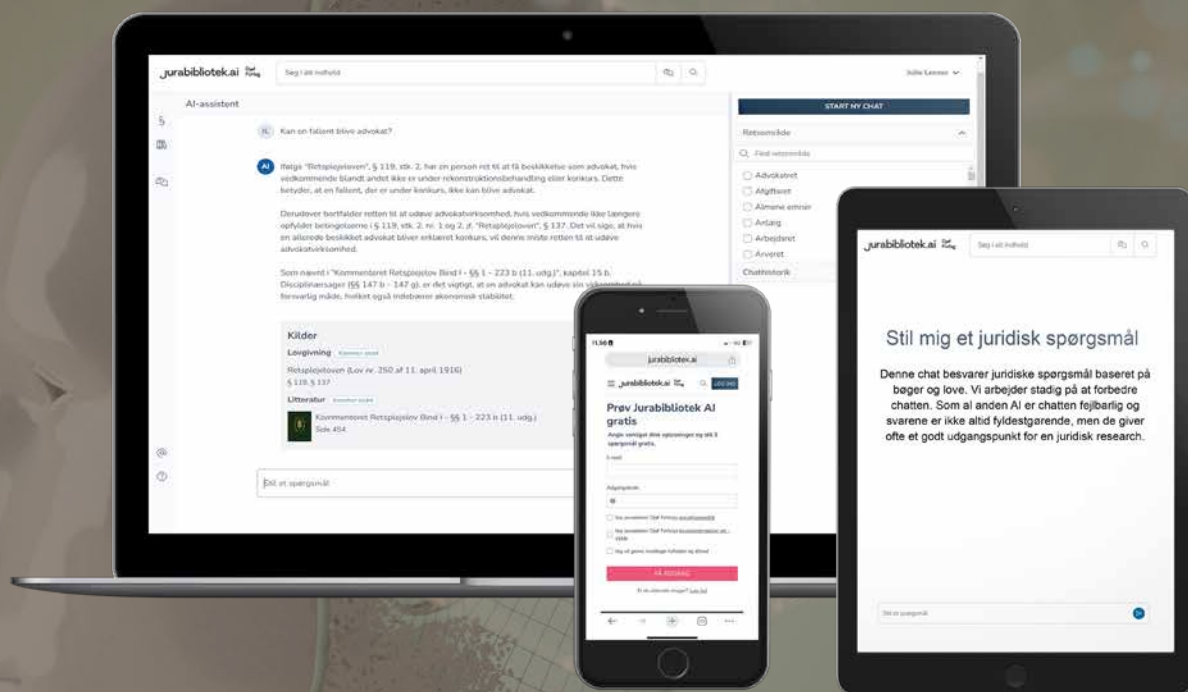
54 BÆREDYGTIGHEDS DUE DILIGENCE – fra valg til skal

58 BØGER

“Helt grundlæggende mener jeg, at vi behandler hjemløse
og gadefolket generelt, som er blandt samfundets allermest
udsatte, skidt i retsvæsenet.” Side 46.

jurabibliotek.ai

Djøl
Forlag

Må jeg betale min gæld i guldbarrer?

Få svaret med jurabibliotek AI

Prøv gratis på jurabibliotek.ai

Testamente

til fordel for
Dansk Kræftforskningsfond
skaber resultater

Fonden er fritaget for at betale boafgift, og alle beløb går ubeskåret til kræftforskning. Midlerne bliver uddelt af internationalt anerkendte kræftforskere, der ligesom bestyrelsen arbejder ulønnet for fonden.

Dansk Kræftforskningsfond har indgået samarbejde med www.legaldesk.dk, som vil lave dit testament helt gratis, hvis du vælger at støtte os gennem din arv.

DANSK KRÆFTFORSKNINGSFOND
Dansk Kræftforskningsfond
c/o Plesner, Amerika Plads 37,
2100 København Ø
Tlf. 33 12 11 33 | Giro 655 00 29
Danske Bank, reg. 3946, konto 394 63 63 618
www.dansk-kræftforsknings-fond.dk

4

Vi har 15 års erfaring med at optimere
advokatbranchens
IT-programmer

Beskyt jer mod cyberkriminalitet med
en IT-sikkerhedsløsning fra TD-K A/S

Advokatsamfundet arbejder på politisk neutralt grundlag for borgernes retssikkerhed og for et velfungerende retssamfund. Vi fører tilsyn med alle landets advokater og sikrer derigennem advokaternes uafhængighed og integritet.

Advokatrådet er Advokatsamfundets bestyrelse og består af 15 advokater fra hele landet.

Advokatnævnet er en klageinstans, som er uafhængig af Advokatsamfundet, og som behandler klager over advokaters adfærd og salær.

ADVOKATEN 103. årgang udgives 4 gange årligt af Advokatrådet og er direkte kommunikationsorgan for cirka 8.400 advokater og advokatfuldmægtige. Magasinet tilgår endvidere Folketingets retsudvalg, domstolene, anklagemyndigheden og centraladministrationen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør, presse- og kommunikationschef
Rasmus Holm Thomsen · rht@advokatsamfundet.dk
Redaktør **Isabel Fluxá Rosado** · ifr@advokatsamfundet.dk
Journalist **Nya Vecht** · nve@advokatsamfundet.dk &
Camilla Bergsagel Nielsen · cbn@advokatsamfundet.dk

ABONNEMENT (Priser er inkl. moms og forsendelse)

Indland 575 kr.
Studerende 375 kr.
Udlandsabonnement 600 kr.
Studerende i udlandet 400 kr.
Opsigelse kan ske med tre måneders varsel ved udgangen af en måned.

ANNONCER

Vendemus ApS

Vendemus.dk · 72 22 70 80 · kontakt@vendemus.dk

Layout Bilgrav Design Aps

Bilgrav.com · 40 30 00 75 · jan@bilgrav.com

Tryk Jørn Thomsen / Elbo A/S

Jto.dk · 76 37 60 00 · jto@jto.dk

Forsidefoto Morten Holtum

Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter. Redaktionen hæfter ikke for artikelmanuskripter, der er tilsendt uopfordret. Hvis redaktionen skulle have krænkede ophavsrettigheder, er dette sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelsen i forvejen.

Tilmeldt dansk oplagskontrol.

Medlem af Danske Medier.

Issn 0107-5616 issn 1901-4546 (online)

Magasinet er trykt med vegetabiliske farver på miljøgodkendt papir.

Alle advokater modtager link til onlineudgave af magasinet i nyhedsbrevet. Afmeld printudgaven af Advokaten på postkasse@advokatsamfundet.dk.

**ADVOKAT
SAMFUNDET**

TRUSLER MOD ADVOKATER ER TRUSLER MOD RETSSAMFUNDET

Af Martin Lavesen, formand for Advokatrådet

Advokater arbejder hver dag med konflikter mellem uenige parter. Det er en del af jobbet, og det kan advokater håndtere professionelt. For mange advokater følger desværre også personlige trusler og chikane som en del af hverdagen.

En ny undersøgelse slår således fast, at mere end hver tredje advokat på familierets- og strafferetsområdet er blevet truet inden for de seneste år. Samlet set – for alle advokater – er det ca. hver femte advokat, der har modtaget trusler.

Truslerne kommer i høj grad på mail, på telefon, og som online chikane på sociale medier – men de kommer også som tilråb på gaden eller ved udbrud i retten. I mere alvorlige tilfælde bliver advokater udsat for decideret vold eller fysisk chikane. Det er heldigvis sjældent, men det sker.

Trusler skal aldrig tolereres, og det er aldrig acceptabelt at true advokater, blot fordi vi passer vores arbejde.

Advokatrådet har gennem adskillige år arbejdet for at få advokater omfattet af samme beskyttelse som offentligt ansatte (Rpl. §119-beskyttelse). Advokaterne er de eneste i retssalen, som ikke nyder en særlig beskyttelse. Alle andre gør – dommere, oversættere, anklager, retsbetjente etc.

Men foreløbig står justitsministeren fast, og argumenterer med, at advokater og offentligt ansatte ikke kan sammenlignes.

Det kan man heller ikke 1:1, men jeg køber alligevel ikke argumentet. Advokater er i mange tilfælde pålagt rollen som beskikket af det offentlige. Det er altså politisk bestemt, at en borger skal have en advokat til at føre sin sag. Sådan skal det også være i et retssamfund.

Selvom advokaten i visse tilfælde kan frasige sig sagen, er realiteterne, at så "sendes aben videre" til næste kollega i rækken. Det er uholdbart, og derfor arbejder Advokatrådet videre for at opnå en lovmæssig beskyttelse. En lovændring vil ikke i sig selv beskytte den enkelte advokat mod trusler – men det vil være et vigtigt signal og en sikkerhed for støtte fra myndighederne til advokater, der udsættes for trusler.

Andre politiske partier er heldigvis imødekommende over for at beskytte beskikkede advokater. De Konservative har netop fremsat et beslutningsforslag om beskyttelse – det følger vi tæt.

Vi kigger også på andre tiltag. Advokatsamfundet har allerede i dag en kriselinje, som jeg vil opfordre advokater til at benytte sig af, hvis der opstår behov for hjælp med trusler. Derudover ser vi mod vores nordiske og europæiske nabolande, hvor kollegerne ligeledes modtager uacceptable trusler, og forsøger at håndtere det.

Alt for mange mister arbejdsglæden og nogle rammes hårdt på psyken. For den enkelte advokat er det dybt ubehageligt, og for retssamfundet er det stærkt problematisk. Derfor insisterer vi på at sige fra over for trusler – og vi presser fortsat på for en beskyttelse via lovgivningen. ♦

RETSSIKKERHEDS-KONFERENCE 2024

Forringet retssikkerhed for borgere og virksomheder, mistillid til myndigheder, øget lovkompleksitet, samt debat med politikere om advokaters rolle og afsløringerne i *Den sorte svane*. Det var nogle af overskrifterne på retssikkerhedskonferencen den 21. november, hvor Advokatsamfundet præsenterede resultaterne af retssikkerhedsanalysen, som er foretaget blandt borgere, virksomheder og advokater. Den viser for eksempel, at hver anden advokat mener, at retssikkerheden er forringet for borgerne over de seneste tre år, og hver tredje advokat mener, at den er forringet for virksomhederne.

Senere blev Advokatrådets Journalistpris 2024 tildelt journalist og dokumentarist, samt tredobbelt Cavlingvinder, Michael Klint for DR-dokumentaren 'De mistænkte', som handler om den omfattende brug af varetægtsfængsling i Danmark.

"Med brug af to meget stærke cases om personer, der begge har siddet uberettiget i varetægt i månedsvis, og med kritiske interviews rundt i retssystemet belyser journalisten bag dokumentaren de menneskelige konsekvenser af varetægtsfængsling, og han gør det på en måde, der gør stort indtryk. Både visuelt, kreativt og journalistisk," sagde Advokatrådets formand Martin Lavesen og fortsatte: "Vi mener, at filmen har været medvirkende til at skabe en fornyet og helt nødvendig opmærksomhed. Jeg kan derfor sige, at det er med stor enighed, at vinderen af Advokatrådets journalistpris er blevet valgt."

Det hele blev til med støtte fra Dreyers Fond. Se mere på Advokatsamfundets hjemmeside.

Ny podcastserie om hvidvask

Hvad gør du, når mistanken om hvidvask opstår hos en klient? Hvornår har du pligt til at bryde tavshedspligten og underrette, og hvordan undgår du at blive en brik i kriminelles kreative hvidvaskmaskineri?

Få svarene i Advokatsamfundets nye podcastserie *Frontlinjen mod hvidvask*. Serien, som er støttet af Dreyers Fond, går gennem fem afsnit i dybden med advokatens rolle i kampen mod hvidvask og guider til, hvordan lovens forpligtelser skal håndteres i praksis.

Lyt med fra din podcast platform – søg efter "Frontlinjen mod hvidvask"

FOLKETINGET ER UENIGE OM BESKYTTELSE AF ADVOKATER

De Konservative er på vej med et beslutningsforslag til Folketinget om, at beskikkede strafferets- og familieretsadvokater skal være omfattet af § 119 i straffeloven, så de bliver ligestillet med andre aktører i retssalen. Det er et længe ventet ønske fra advokater.

Flere partier støtter de Konservatives beslutningsforslag om at give beskikkede advokater samme beskyttelse som andre aktører i retssalen, men justitsministeren afviser fortsat ønsket og fastholder, at § 119 kun skal gælde offentligt ansatte.

Formand for Folketingets retsudvalg, Steffen Larsen (LA):

"Vi er positive over for forslaget, men vi vil gerne have belyst behovet. Umiddelbart virker det fornuftigt at ligestille parterne i retssalen i forhold til den beskyttelse, de modtager."

SJÆLLANDS BILAUKTION^{AS}

ETABLERET I 1974

SALG AF ALT I BILER, KØRETØJER OG PÅHÆNGSKØRETØJER FRA KONKURSBO, LIKVIDATIONER, DØDSBO ETC.

Sjællands Bilauktion kan hjælpe Jer med
et nemt og hurtigt salg til markedspris.

Vi kan bl.a. hjælpe med:

Afhentning

Klargøring

Opbevaring

Annoncering

Vurdering

Salg på offentlig auktion

"Send os adressen – så klarer vi resten."

Sjællands Bilauktion blev etableret i 1974

og er i dag landets største danskejede auktionshus for biler.

Hver onsdag afholder vi auktion, for såvel professionelle som private.

Sjællands Bilauktion • Roskildevej 111 • 4000 Ringsted • 57 61 76 00

BILAUKTION.DK • SBA@BILAUKTION.DK

Retssikkerhedsalliance vil gøre op med urimelige skatteregler

Landets største erhvervs-, revisions- og advokatorganisationer (DI, DE, FSR, Danske Advokater og Advokatsamfundet) er gået sammen i en ny alliance for bedre retssikkerhed i skattelovgivning. Målet er at skabe fokus på urimelig skattelovgivning.

“Vi ønsker i alliancen at få skabt en balance, hvor borgere og virksomheder får mere tillid til skattesystemet, fordi de kan se, at deres retssikkerhed bliver varetaget, og at problemerne i systemet bliver løst i et rimeligt tempo,” siger tidligere skatteminister og nuværende branchedirektør i DI, Karsten Lauritzen, forperson for alliancen.

73%

af strafferetsadvokater mener, at omfanget af varetægtsfængslinger er for stort.

Retssikkerhedsanalysen 2024

DANMARK TOPPER IGEN LISTE OVER VERDENS BEDSTE RETSSTATER

For niende år i træk har den internationale organisation World Justice Project peget på Danmark, som det land i verden der har den bedste retssikkerhed.

“Det tyder på, at der er en god retssikkerhed i Danmark, en god regeringsførelse og respekt for menneskerettigheder. Men man skal også tage denne slags målinger med en vis forsigtighed, fordi man ikke ved, hvilke kriterier eller parametre de måler i sådan en undersøgelse,” siger Peter Vedel Kessing, seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder.

For selv om Danmark ligger i top, er der ifølge seniorforskeren særligt tre områder inden for dansk retssikkerhed, hvor der er plads til forbedring.

Det gælder blandt andet for lange ventetider ved domstolene, for mange indsatte i de danske fængsler og forholdene under varetægtsfængsling.

Berlingske/Ritzau 28. oktober

ET DYK I ARKIVERNE

(Advokatbladet nr. 17,1978)

Joca Forensia

Afstand

Forsvarsadvokaten i byretten: “Og at min klient har en god samvittighed, vil retten kunne se alene deraf, at han har sovet under sidste halvdel af mit defensorat.”

Uafhængigheden er en grundpille i vores retssamfund

“Når man spørger nogen til råds og beder om deres hjælp, så vil man gerne kunne stole på rådgivningen og vide, at de faktisk hjælper en – og ikke har hverken skjulte dagsordener eller falske lodder i vægtskålen. Det gælder ikke mindst for borgere og virksomheder, der søger advokatbistand. Et vigtigt princip er derfor, at advokaten altid skal være uafhængig af alle andre end sin klients interesser. Det er et afgørende kendetegn for netop advokater, at de ikke må have egne eller andres interesser, der har indflydelse på rådgivningen.”

Per Hemmer, formand for Advokatrådets internationale udvalg i anledningen af “European Lawyers Day” 25. oktober.

Civilstyrelsen kræver mere detaljerede principalerklæringer

Civilstyrelsen vil fra 1. maj 2025 skærpe processen og kræve flere oplysninger til brug for deres vurdering af, om en advokatfuldmægtig opfylder kravet om kendskab til retssagsbehandling i retsplejelovens § 119, stk. 3, som er en betingelse for at blive beskikket som advokat.

I forlængelse af udmeldingen, har Advokatrådet nedsat en ny arbejdsgruppe, som skal undersøge, hvilke krav man i fremtiden bør stille til advokatfuldmægtiges kendskab til retssagsbehandling for opnåelse af beskikkelse som advokat.

80 % af alle tvister ender med **forlig**^{*} - vil du mestre **mediation?**

Styrk dine kompetencer inden for mediation og opnå bedre resultater for dine klienter – hurtigt, effektivt og med dygtige undervisere i ryggen.

Danske Advokaters mediatoruddannelse giver dig værktøjer til at skabe effektive og holdbare løsninger i komplekse konflikter.

Uddannelsen starter 29. januar 2025 i Fredericia og 16. september 2025 i København. Skal du med?

danskeadvokater.dk/mediator

^{*}*mediationsinstituttet.dk*

Danske
Advokater

Hver femte advokat står for skud

Advokatsamfundets nye retssikkerhedsanalyse viser, at en ud af fem advokater er ramt af trusler, chikane og vold. Ser man alene på familie- og strafferetsadvokater, er det hver tredje, der oplever trusler.

“Pas på når du går over vejen.”
“Dyr som dig fortjener ikke at leve.”
“Håber du nyder den korte tid, du har tilbage på jorden.”
“Håber du får kræft.”
“Du er den første, der skal skaffes af vejen.”
“I står i vejen for Danmarks frihed og burde hænges i en lygtepæl.”
“Håber din lorte-biks sprænger i luften.”

Det er udsagn som disse, advokater må lægge ører og øjne til i hverdagen. De fleste trusler kommer på mail, en del via sociale medier, mange af dem anonyme, men de oplever også verbale trusler ansigt til ansigt, hvor der ikke bliver lagt bånd på.

Så alt imens advokater værner om retssikkerheden i deres arbejde, er deres egen sikkerhed på spil. Det viser Advokatsamfundets seneste retssikkerhedsanalyse, som blev præsenteret på retssikkerhedskonferencen den 21. november. Respondenterne, 1070 advokater, har svaret på en række spørgsmål, heriblandt om trusler, og blandt advokaterne er det 19 procent, omtrent 200 personer, der oplever trusler. Ser man udelukkende på forsvars- og familieretsadvokater har hver tredje modtaget trusler, hvilket er på samme niveau, som da Advokatsamfundet gennemførte en undersøgelse i 2020.

Den netop gennemførte undersøgelse viser, at hver anden har oplevet negative konsekvenser som

stress, angst og søvnløshed på grund af truslerne. 19 procent har mistet arbejdsglæden, 14 procent har ændret arbejdsrutiner og 7 procent har overvejet at skifte karriere. 13 procent har kontaktet politiet, og 6 procent har kontaktet Advokatsamfundet for at få hjælp. 83 procent har ikke gjort noget.

Tallene overrasker ikke Karoline Normann, forsvarsadvokat og forperson for Advokatrådets strafferetsudvalg. Hun oplever selv trusler i sit arbejde, hvoraf de fleste dog typisk er fra psykisk syge og retspsykiatriske patienter. De truer oftest sig selv og sjældent hende, og dem har hun en særlig forståelse for – også i kraft af sin uddannelse som psykolog. Men også hun mærker, at der kommer flere trusler i indbakken, og selvom hun ikke selv er på sociale medier, er hun bevidst om, at forsvarsadvokater bliver diskuteret i diverse fora. Og det er der ikke en rar fornemmelse. Hun er især ærgerlig over den eskalering af anonyme trusler, som bliver rettet mod kolleger, der påtager sig meget medieomtalt sager, for eksempel spektakulære drabssager eller sager om økonomisk kriminalitet i større skala.

Forstår ikke opgaven

“Det tyder på, at der er mange, der ikke har forstået forsvarsadvokatens opgave i retssamfundet, og så går man efter manden i stedet for efter bolden,” siger hun.

Hun ser derfor et behov for mere oplysning om, hvad forsvarsadvoka-

ternes rolle er, og at der er brug for, at myndighederne anerkender den rolle.

“Det er derfor, vi mener, at advokater, der går i retten, bør være omfattet af § 119, som giver – om ikke en reel – så i hvert fald en formel beskyttelse ved trusler mod offentligt ansatte. Men det er der desværre ikke megen lydhørhed overfor, og det har jeg ærligt talt svært ved at forstå,” siger Karoline Normann.

Hun understreger, at advokatens kerneopgave netop er at repræsentere andre, og at det derfor ikke nytter, at signalere, at advokaten giver op, blot fordi klienten er “lidt besværlig”.

“Vi er jo netop blevet bedt om at være dem, der står på mål for en anden, og derfor ikke kaster håndklædet. Trusler kan være – og er tilsyneladende – en del af arbejdet som advokat, men det betyder dog ikke, at vi altid skal finde os i det,” siger hun.

For eget vedkommende er der i skrivende stund særligt én sag, der påvirker:

“Jeg har en meget psykisk syg klient, som i perioder skriver meget tit. Han truer både med at begå selvmord, men også med at ‘gøre det af med os alle sammen’, som han har mødt i sin kamp mod systemet. Det er da utrygt og meget ubehageligt at åbne disse mails,” siger hun.

Karoline Normann vil normalt strække sig langt, fordi det er så vigtigt med princippet om, at enhver i retssamfundet har krav på et forsvar, og det er sjældent, hun afviser en kli-

Vi er jo netop blevet bedt om at være dem, der står på mål for en anden, og derfor ikke kaster håndklædet.

ent – men der er grænser.

“Jeg tror og håber, at langt de fleste advokater elsker deres arbejde, er stolte af deres fag, og at de betragter udtrykket ‘med lov skal land bygges’ som en fundamental del af deres DNA. Men når det så er sagt, så tror jeg også, at der er en gruppe af advokater, og det

har selvfølgelig krav på en advokat, og vi advokater vil også gerne være der for dem.”

Når Karoline Normann oplever for eksempel trusler, så gør hun det samme som, når hun oplever voldsomme beskrivelser og billeder fra sagerne og i retten; at hun vender det med en kol-

hed at være åben om det eller at søge hjælp, og jeg håber, at flere for eksempel vil benytte sig af den psykologordning, som Advokatsamfundet tilbyder.”

Tjekker huset hver dag

Allan Nejbjerg er forsvarsadvokat i Esbjerg/Ribe og medlem af Advokatrådets strafferetsudvalg. Han har også mange klienter, der er stærkt psykisk syge, og nogle af dem bor på institution.

“Jeg får trusler hele tiden, men det er meget sjældent, jeg tager dem alvorligt. Jeg er som regel kold over det,” siger han.

Alligevel er han en af de advokater, der har ændret adfærd efter en konkret trussel fra en klient, der sad i arresten. Det kom ham for øre, at klienten sammen med andre indsatte truede med at begå indbrud i hans hjem for at stjæle hans armbåndsur.

“Det var jo lidt fjollet, for han sad i arresten, men jeg blev alligevel lidt paranoid, for når det handler om ens eget hjem, så bliver det personligt, og så bliver det ubehageligt, og jeg ved jo ikke, hvem han kender udenfor. Det blev så konkret, at det fik mig til at ændre adfærd, både i forhold til at holde afstand og ikke komme for tæt på klienterne og være varsom med, hvad man fortæller om sig selv. Man skal altså ikke være venner med dem.”

Allan Nejbjerg griner lidt af sig selv, men selvom der er gået noget tid, tjekker han huset en ekstra gang hver dag.

“Jeg kan bare mærke, at nu er det blevet rutine. Man ved ikke rigtigt,

er selvfølgelig først og fremmest straffe- og familieretsadvokater, som har en klientgruppe, der til tider kan være stærkt belastet og derfor også stærkt belastende for advokaten. Og det må vi ikke glemme. Fordi de mennesker

lega eller sin partner.

“Det giver en ro at dele det med andre og på den måde få det vendt og håndteret. Hvad det er, der måske gør én lidt utilpas eller ubehageligt til mode. Jeg synes ikke, at det er en svag-

hvad man skal gøre i den situation. Man kan jo ikke ringe til politiet på grund af det.”

Allan Nejbjerg er ikke bange for at tage konfrontationen med sine klienter, hvis de er truende og siger til dem meget tydeligt, at de skal stoppe. Men én situation gør ham virkelig vred, og det er, når det går udover hans kolleger og ansatte på advokatkontoret.

“Vi havde en mand, som ringede ind til vores reception, jeg tror, at jeg var den 5. advokat, han havde, inden hans sag kom for retten. I dette tilfælde lå der så en masse beskeder om, ‘at hvis ikke du tager telefonen, så bliver du slået ihjel’ osv. Men så begyndte han også at ringe ind til receptionen og sige, at han ville komme efter dem og brænde bygningen ned – og der er min grænse nået. Så jeg måtte også skrive til retten og bede om at blive afbeskikket. Så måtte de jo finde en anden advokat. Jeg accepterer ikke, at det går ud over vores ansatte.”

Vrede borgere

Kåre Pihlmann, forsvarsadvokat og formand for Landsforeningen af Forsvarsadvokater, har mange sager om økonomisk kriminalitet og er blandt andet forsvarer i udbyttesagen om skattesvindler. Som følge af den sag, modtager han jævnligt trusler fra vrede, anonyme borgere. Hver gang sagen har været omtalt i medierne, kan han være sikker på, at der kommer angreb i mailbakken.

“Hvis jeg har været i medierne, så vælter det ind med hatemail, og der

bliver ikke lagt fingre imellem, skulle jeg hilse og sige. Jeg har lige fået en om, at jeg også vil blive stillet til ansvar, og når ‘de’ kommer til magten, så vil de tage sig af mig og den slags. Jeg har indtryk af, at det er en psykisk syg person. Det indtryk sidder man jo tit tilbage med. Der findes åbenbart en underskov af mennesker, som ser det som sit kald at reagere på den slags.”

Kåre Pihlmann har tilbage fra starten af sin karriere været igennem ubehagelige ting, også fra klienter.

“Jeg har flere gange gennem årene oplevet, at når en klient bliver dømt – og det sker jo en gang imellem for selv de bedste forsvarsadvokater – så vender klienten sig mod dig, og så er det pludselig din skyld. Så har du ikke været god nok, du har ikke været lydhør nok, og så har du overset det ene og det andet. Så får du hele svineren, og den reaktion kommer jo i forskellige grader,” siger han.

Af samme årsag har forsvarsadvokaten hemmelig adresse. Men engang havde en truende person fundet den alligevel.

“Han havde også fundet ud af, hvem min hustru var. Vedkommende havde tydeligvis brugt temmelig meget tid på at finde ud af oplysninger omkring mit familieforhold. Det oplevede jeg da som yderst ubehageligt, og da jeg i det sagskompleks gjorde anklageren opmærksom på det, så trak vedkommende bare på skulderen og sagde, at hvis jeg følte mig truet, så måtte jeg jo lave en anmeldelse til politiet. Det var jeg ikke imponeret over.”

Kåre Pihlmann gik ikke til politiet, fordi truslerne var for ukonkrete.

“Jeg kender jo godt, de regler der er i spil, og hvad der skal til. Men det er ubehageligt, fordi du går rundt dagen efter med sådan en utryghed og den der usikkerhed, om hvad der kan ske. Man bliver lidt paranoid og kigger sig over skulderen.”

Kåre Pihlmann understreger, at hvis man vil være forsvarsadvokat, så skal man forstå, at det ikke er en normal branche at være i.

“Du betjener jo et klientel, som er lidt anderledes end andre, og det skal man vide. Man må tage nogle forholdsregler. Men det betyder ikke, at det er rimeligt med trusler, og at det bare er noget, man selv må klare.”

Han opfordrer også andre forsvarsadvokater til at tale med andre, og at de ikke skal gå alene med truslerne. På et tidspunkt fik han selv glæde af at vende en situation med en psykolog.

“For en del år siden var jeg involveret i et sagskompleks, hvor jeg oplevede mig truet på min sikkerhed, og der opsøgte jeg professionel bistand og havde flere samtaler med en sagkyndig på området. Og det var jeg meget glad for. Vedkommende satte det i et mere realistisk perspektiv og forklarede mig lidt om, hvilke tanker og handlemønstre der lå bag det, der gjorde, at der var en der pludselig reagerede på den måde i forhold til mig. Det betød, at det var lettere for mig at distancere til det bagefter, og til sidst fyldte det ikke længere hos mig.” ♦

Derfor er § 119 vigtig for advokater

Truslerne bliver ikke færre, men det betyder noget med en lovmæssig beskyttelse.

Når en tiltalt modtager en dom i retten med ordene: 'Jeg slår jer alle sammen ihjel', så gælder der skærpede straffe for truslerne mod dommeren, de administrative medarbejdere, anklageren, politibetjenten og fængselsbetjenten – men ikke for forsvarsadvokaten. Som den eneste er forsvareren – ofte endda som beneficeret advokat, der skal møde op, når ingen anden advokat ønskes – ikke omfattet af straffelovens § 119.

Justitsministeriet har gentagne gange afvist, at advokater skal have samme formelle beskyttelse som andre offentligt ansatte og alle de andre aktører i retslokalet. Det vil advokaterne gerne ændre på.

ligesom for eksempel sundhedspersonale på retspsykiatriske afdelinger og personalet i arresthusene kender så godt. Vi har indimellem et arbejdsmiljø, som er fuldstændig magen til politiets og alle mulige andres, og som alle ved og har forståelse for, har et udsat job," siger Karoline Normann og fortsætter:

"Ligesom det er udsat at være parkeringsvagt, buschauffør eller læge på en retspsykiatrisk afdeling, som alle er omfattet af § 119. Hvorfor gælder det ikke advokaten?," siger Karoline Normann og tilføjer:

"Beskyttelse efter § 119 er en anerkendelse af, at man faktisk godt kan se det. Jeg tror, at det vil være en af de ting, der vil hjælpe på at aftabuisere og skabe forståelse for advokatens rolle, for så har offentligheden også sagt: 'Ja vi ved godt, at advokater kan trues af deres egne eller tidligere klienter, og det er ikke i orden.'"

Justitsministeren er ganske fāmælt i sin forklaring på, hvorfor advokater ikke skal forvente beskyttelse. I et folketingsssvar lyder det:

"Jeg anerkender, at advokater er centrale aktører i retssystemet, men

de hensyn, der ligger bag straffelovens § 119, gør sig efter Justitsministeriets opfattelse ikke i samme grad gældende for advokater, der ikke tilhører gruppen af offentligt ansatte."

En opfattelse der ikke deles af

Advokatrådet eller Landsforeningen af Forsvarsadvokater, som har påpeget, at advokater, der går i retten er beskikkede og ofte beneficerede.

"§ 119 er vigtig for os. Det er vigtigt for os med en anerkendelse af, at vi indtager samme position i relation til beskyttelse i straffesagskæden, som alle de andre gør," siger Kåre Pihlmann og uddyber:

"Vi sidder tilbage med indtrykket af, at systemet mener, at fordi vi repræsenterer det klientel, vi nu engang gør, så må man bare være lidt mere hårdhudet og have lidt mere teflon og kunne tage det der kommer. Til det må man bare sige, at vi er jo ikke mere teflonbelagt end alle andre. Og det er det, vi mener, at en lovændring vil vise."

Karoline Normann mener ikke, at ministerens begrundelse holder.

"Systemet beder advokaterne varetage en opgave, som en eller anden advokat i sidste ende ikke kan sige nej til, for vedkommende skal jo have en advokat, og den opgave kan ikke gives videre i én uendelighed blot fordi, klienten er en udfordring. Vi har bestemmelser i retsplejeloven, som giver mulighed for advokatpålæg, og det er faktisk især i de sager, hvor ingen vil have klienten, fordi klienten er besværlig, skifter advokat igen og igen, eller fordi advokaterne selv trækker sig. Med den ene hånd tvinger man en retstilstand, hvor umulige klienter bliver pålagt at få en advokat, men i samme moment vil man ikke anerkende den her problemstilling, der følger med. Jeg synes, det er på grænsen af respektløst." ♦

"§ 119 er vigtig for os, fordi den lige præcis sætter fingeren på, at det er en velkendt problemstilling, at vi ofte håndterer udsatte mennesker, som er voldsomt belastede og derfor reagerer uhensigtsmæssigt overfor andre,

Trusler mod advokater er et øget problem

I Sverige er trusler en del af hverdagen for omtrent hver fjerde advokat. Her kan man hyre en sikkerhedsekspert gennem det svenske advokatsamfund, og så er der nye regler på vej for forsvarsadvokater. Men der skal mere til.

I Sverige blev en advokat i april overfaldet i sin opgang i Norrköping af en maskeret mand. Han forsøgte at stikke øjnene ud på hende, og det endte med, at hun mistede det ene øje og blev blind. Manden viste sig at være relateret til en sag, hun havde haft som bobystrer for et dødsbo.

Og det er langt fra den eneste sag, hvor ikke blot trusler men også overfald er blevet en del af advokatlivet. I Sverige er det ved at blive et rigtig grelt problem, oplyser Mia Edwall Insulander, generalsekretær i Sveriges Advokatsamfund.

"Dét var meget alvorligt, og han blev dømt til seks års fængsel. Vi havde også en anden advokat for nogle måneder siden, som blev udsat for mishandling i arresten, da han var hos politiet for at forsvare en klient, som var mistænkt for mord. Klienten overfaldt advokaten i arresten, men heldigt nok kom der en vagt, som lykkedes med at afbryde. En tredje advokat, der arbejdede med ejendomsret, blev udsat for to sprængninger udenfor sit hjem. Hans bil blev sprængt i stumper. Vi har haft ganske mange eksempler i den seneste tid, og nogle meget alvorlige på en ny måde, som vi faktisk ikke har set før," fortæller hun.

Mia Edwall Insulander ser flere forklaringer på, at trusselsbilledet er blevet så højt, som det er for svenske advokater. En faktor er det øgede omfang af bandekriminalitet, om end de nævnte eksempler ikke har noget med det at gøre.

"Banderne har en form for loyalitet med forskellige personer, og de stiller nye krav til, hvilke advokater de vil

samarbejde med, og at deres advokater ikke må arbejde for andre bander mm. Det kan ikke siges med sikkerhed, men jeg tror absolut, at det har været med til at øge truslerne."

Men flere trusler har også noget at gøre med samfundsudviklingen, hvor flere mennesker er socialt udsatte, mener hun.

"Vi har et samfund, hvor flere har det dårligt økonomisk, og polariseringen, som vi ser, har også en betydning. Og så er der udviklingen af sociale medier, som gør det muligt at chikanere på en helt anden måde end for nogle år tilbage. Det har en meget bidragende effekt."

Det er også derfor, at Sverige sammen med Danmark og Norge er gået

ud i en fælles kronik og løbende drøfter bekæmpelse af trusler mod advokater, blandt andet gennem beskyttelse i straffeloven som offentligt ansatte. I EU-regi arbejdes der med en advokatkonvention, som har til formål at

beskytte ikke blot advokaters uafhængighed men også mod trusler. I Sverige er der flere tiltag på vej.

"Der findes en tendens i samfundet til ikke at tænke på, at advokater også har brug for beskyttelse. Det forsøger vi at ændre på, og vi har haft særlig fokus på det i de sidste par år."

Journalister bliver beskyttet

"For et år siden blev der indført straffeskærpelse for forbrydelser begået mod journalister i forbindelse med deres arbejde. Vi forsøger nu at argumentere for, at advokater bør have det samme. De udfylder ligesom journalister en vigtig rolle i et demokratisk retssamfund, og så er det kun rimeligt, at man også har det for advokater," siger Mia Edwall Insulander.

Men ligesom i Danmark er der ikke meget respons fra politikerne.

"De er ganske tavse, synes jeg. Men jeg vælger at tro, at politikerne har en vis forståelse for det. Nu har der jo i den seneste tid været meget fokus på advokater, som begår fejl og lovbrud, og derfor tror jeg desværre, at politikerne er bange for at sige, at advokater også har brug for beskyttelse og hjælp. Det bliver lidt en ond cirkel."

I det svenske advokatsamfund har man udover gratis psykologhjælp som i Danmark også indført et tilbud om gratis konsultation med en sikkerhedsekspert, som tidligere har arbejdet for politiet og det svenske kongehus. Han hjælper med at vurdere den konkrete situation med den enkelte advokat og rådgiver om sikkerhedsforanstaltninger, for eksempel alarmer på advokatkontorerne.

”Det kan være i situationer, hvor de er urolige og bange, men måske ikke helt ved, hvor truslen kommer fra. Det har vist sig at være vældigt brugbart – der er ganske mange, der har villet i kontakt med ham. De får ræsonneret, hvor farligt kan det her blive, hvad er risici, skal jeg agere på en bestemt måde, skal jeg arrangere særlig beskyttelse, skal jeg skaffe beskyttede personoplysninger eller ikke? De, der har været i kontakt med ham, har virkelig sat pris på det.”

Der er også tilbud om at mødes i støttegrupper sammen med andre advokater, der er blevet truet. Samt tilbud om andre relevante kurser.

Taler åbent om det

”Vi arbejder meget med at oplyse og informere advokaterne om, at de skal tænke på deres eget arbejdsmiljø på advokatkontoret. Og som et andet eksempel skal kriminalforsorgen være opmærksomme på, at advokater altid skal have alarm på i arresten, hvis de sidder alene i et afhøringslokale med en klient, som har det dårligt. Og så mener, vi ligesom I gør i Danmark, at ved domstolene skal sikkerheden være den samme for advokater som for anklagere og dommere. Det er meget vigtigt,” pointerer Mia Edwall Insulander.

Efter at det svenske advokatsamfund har sat mere fokus på trusler, er der også sket en ændring hos advokaterne. De taler mere åbent om det og er bevidste om, at det ikke er ok, og at det også er et arbejdsmiljøspørgsmål.

”Det hjælper at italesætte det. Hvis vi ikke taler åbent om det, så kan vi ikke hjælpe hinanden.”

Nye regler for forsvarere

Udover disse initiativer bliver der fra 1. januar 2025 også indført nye regler specifikt for forsvarsadvokater. Det betyder, at man skal have mindst fem års erfaring som forsvarsadvokat for at være forsvarer for en klient, som har udsigt til længere end fire års fængsel. Derudover er der øgede kvalifikationskrav om for eksempel efteruddannelse.

Det skal ikke ses direkte som et tiltag overfor trusler mod advokater, men på baggrund af, at der har været flere sager i Sverige, hvor forsvarsadvokater har fået frataget deres beskikkelse, enten på grund af manglende kompetencer eller brud på advokatetikken eller straffeloven.

Fra 2020-2022 har fire advokater hvert år fået frataget beskikkelsen, og det er flere end før.

”Vi har set fratagelser hos især yngre advokater, som har arbejdet i tre år og derefter startet eget advokatfirma og så påtaget sig sager, som de ikke har tilstrækkelig erfaring til at håndtere. Der har også været få eksempler på nogle, der har begået kriminalitet, som har fået meget opmærksomhed. Vi ved ikke, om de har begået kriminalitet på grund af trusler og pres fra bander, men det kan ikke udelukkes,” siger Mia Edwall Insulander.

Der kommer også til at ske yderligere ændringer i tilsynet med advokater generelt. En særskilt tilsynsenhed er kommet til i Advokatsamfundet for at styrke det proaktive tilsyn. For eksempel arbejder man for, at det ikke skal være muligt at opnå ansættelse i et advokatfirma som juridisk rådgiver, hvis man har fået frataget advokattitlen.

”Vi arbejder hele tiden for at øge tilliden til advokaterne og for at sikre, at klienterne får det bedst mulige forsvar og helt enkelt den bedst mulige hjælp.” ♦

FRA RETSSIKKERHEDSANALYSEN 2024

- **19%** af de adspurgte advokater har inden for de seneste to år været udsat for trusler, chikane eller fysisk vold.
- Særlig slemt står det til blandt strafferetsadvokater og familieretsadvokater, hvor hver tredje, har været udsat for trusler, chikane eller fysisk vold.
- Advokater udsættes både for skriftlig, telefoniske og verbale trusler.
- Hver anden har oplevet negative konsekvenser af trusler mv.

HANDLINGER ADVOKATERNE HAR FORETAGET PÅ BAGGRUND AF HÆNDELSERNE

- **13%** Politianmeldt det
- **6%** Kontaktet Advokatsamfundet
- **83%** Ikke gjort noget

TRUSLER MOD ADVOKATER STIGER I EU

Det sker i hele Europa, og det sker i udpræget grad i lande som Sverige, Holland og Belgien. Advokater bliver truet på deres liv og i nogle tilfælde overfaldet og myrdet.

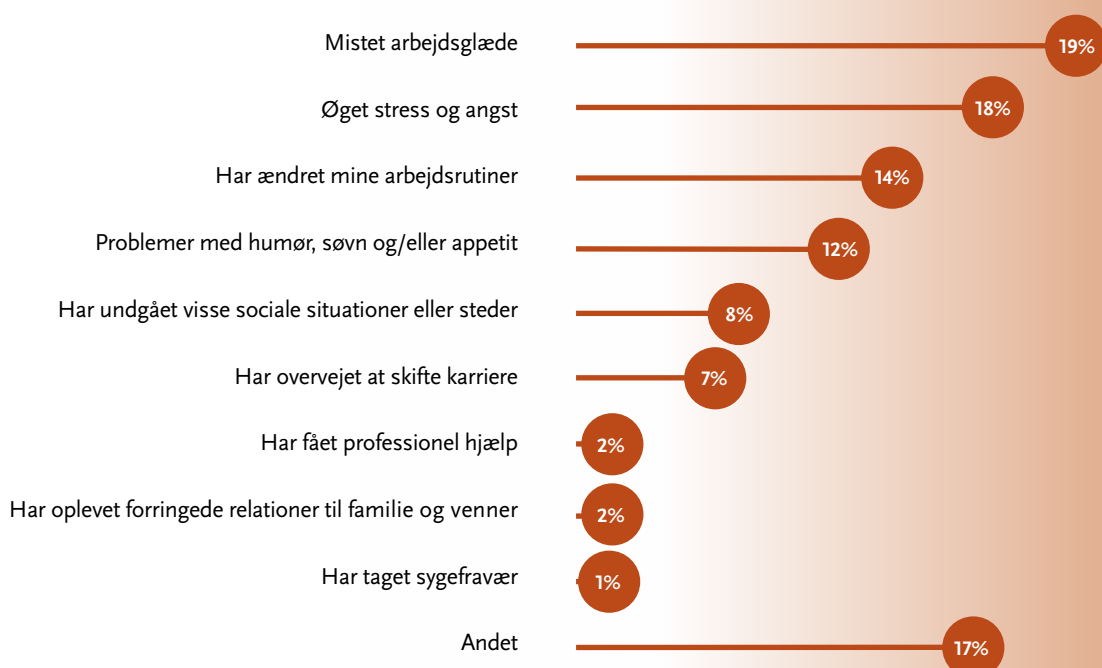
I Belgien blev en advokat stukket i nakken i 2020 af en tidligere klient. I Holland blev en advokat skuddræbt af en mand med maske i 2019. I Sverige blev en advokat overfaldet i sin private opgang og fik stukket et øje ud i 2024. I Danmark blev familieretsadvokat Anders Lindholdt skudt og dræbt foran Københavns byret i 2014 på grund af en samværsag.

Udover den slags alvorlige sager, så er trusler mod advokater generelt i stigning i hele Europa. Det viser en nylig CCBE-undersøgelse, og blandt de nordiske lande er særligt Sveriges men også Norges advokater i stigende grad udsat for trusler og deciderede overfald. I Sverige er det omtrent hver fjerde advokat der får trusler, men det i Norge er hver anden.

Det er også en af grundene til, at der arbejdes for at oprette en advokatkonvention i EU-regi, som skal beskytte ikke blot advokaters uafhængighed men også beskytte dem bedre mod trusler.

HÆNDELSER ADVOKATERNE HAR VÆRET UDSAT FOR

17

**OPLEVEDE KONSEKVENSER AF HANDELSER
- BÅDE PROFESSIONELT OG PRIVAT**

Sådan sætter vi grænser

Det er ikke kun chikane fra modparter eller anonyme trusler fra forargede borgere, der kan påvirke advokaters hverdag. Også klienter kan være krævende, intimiderende og i nogle tilfælde truende. Fire erfarne forsvarere giver her deres råd til nye advokater.

Er jeg i tvivl, siger jeg nej

Jane Ranum, forsvarsadvokat, har i mere end 30 år ført en lang række sager som forsvarer i rocker- og bandemiljøet. Derfor har hun fra starten anlagt et forsigtighedsprincip.

“Jeg har ikke selv været udsat for trusler. Men det er ikke usædvanligt, at klienter beder mig om at gøre ting, som jeg ikke må. For eksempel at udløse deres sagsakter eller at videregive kodede meddelelser,” siger Jane Ranum.

Hun har derfor faste regler for mødet med klienterne.

“Jeg fører alle samtaler med mine klienter, som om de var aflyttet. Og

hvis man skal læse sagsakter på mit kontor, så skal man deponere sin mobil i reception og skrive under på en erklæring om, at man ikke på anden måde håndterer sagsakterne ulovligt.”

Som forsvarer skal hun hver dag balancere i at opretholde klientens tillid uden at gå på kompromis med etikken. Men det kan hun godt navigere i.

“Det er jo dna for alle advokater at håndtere fortrolige oplysninger og manøvrere i forhold til regelsæt,” siger hun.

Selvom hun ikke oplever trusler, kan hun alligevel møde en anden form for pres, for eksempel lovning af flere klienter eller penge. Eller at de simpelthen ikke vil tage det første nej og

siger: ‘Kom nu, der er ikke nogen, der opdager det.’

“De kan komme med al den smiger de vil. Det preller af. Det gode råd er navnlig at understrege, at man som forsvarsadvokat altid skal modstå presset – uanset hvor attraktiv sagen eller charmerende klienten måtte være.”

Det gælder også, selvom det en klient beder om, virker banalt eller harmløst.

Det er ikke altid, at klienter forstår, hvorfor hun for eksempel ikke vil videregive en meddelelse fra en varetægtsfængslet klient til en pårørende udenfor, om at han for eksempel mangler sko, eller ‘husk den lyserøde trøje’.

“Jeg kan kommunikere om lavpraktiske ting, tøj og besøgstider mm. Men den slags konkrete udtryk får alarmklokkerne til at ringe. Det kan lyde som en kode for eksempel for narkotika, og det vil selvfølgelig ikke være en tilladt kommunikation, når der er besøgs- og brevkontrol – så det hverken vil eller må jeg give besked om.”

Derfor har hun indført sit eget kodeks:

Hvis jeg er i tvivl, om vi er på den rigtige side af det, jeg må eller ikke må – så bliver det et nej. Så må man synes, jeg er kedelig, og så må man skifte forsvarer.”

Når hun forklarer klienten, hvorfor hun ikke vil og må gøre det, de beder hende om, bliver det som regel også modtaget med respekt.

“Hvis jeg med et glimt i øjet skal afvise nogen, der beder mig om et eller andet, så siger jeg tit: ‘Vi kan jo ikke bruge til noget, at jeg skal sidde i cellen ved siden af dig’. Det kan klienter tit forholde sig til og synes er sjovt,” siger hun og understreger:

“For en forsvarer er det så alvorligt at overtræde reglerne og for eksempel

krænke brev- og besøgskontrollen, at man risikerer at miste advokatbestallingen. Det er ikke bare uetisk, hvis du for eksempel overgiver dokumenter. Det er strafbart for en forsvarer, der gør det. Så hvis du er i tvivl, så siger du nej. Det er bare sådan det er.”

Hold din sti ren

Allan Nejbjerg, forsvarsadvokat i Ribe/Esbjerg, har mange sager med psykisk syge klienter, der bor på institution. Derfor skal han ved hvert møde vejlede stemningen.

“Man skal ikke være bange for at miste en klient, hvis vedkommende ikke forstår et nej til at gøre noget, der er på kant med reglerne. Der er jeg benhård. Jeg gider det ikke, og hvis de ikke forstår det, må de finde en anden. Så bare sig nej og henvis til Retsplejeloven, det er mit bedste råd.”

På Allan Nejbjergs kontor i Esbjerg, taler man kun med klienterne bag glasdøre og sørger for at mindst en kollega kan følge med i, hvad der foregår, og at der for eksempel ikke bliver taget billeder af sagsakter. Men det er sjældent et problem.

“Hvis dine klienter ved, at du er benhård på det her område, så respekterer de det også. Men der er nogle utilregnelige typer, der ikke altid forstår det. Og der siger jeg bare fra med det samme, og at de skal stoppe, inden de

begynder på noget. Jeg har ikke mistet en eneste klient på, at man er direkte i forhold til, hvad spillereglerne er, og hvad vilkårene er, hvis de begynder at ville file på noget. Det handler simpelthen om at forventningsafstemme med klienten.”

Allan Nejbjergs opgave er, som han ser den at balancere mellem både at være klientens fortrolige men også at holde den professionelle distance. Klienterne skal ikke for tæt på. Og der skal være klare grænser for, hvad de tror, han kan udrette for dem.

“Jeg prøver at forklare dem, hvad det er, der skal tages stilling til nede i retten. Jeg er jo ikke tryllekunstner. Nogle har set for mange film og begynder at tale om, at de vil have karaktervidner og den slags. Der må jeg sige: ‘Hør her, sådan fungerer det altså ikke i Danmark. Jeg er blevet ret skrap på at tage det allerede i starten, så de kommer ind i vores virkelige verden og ved, hvad det er retten skal tage stilling til.’”

Allan Nejbjerg understreger, at man ikke skal være bange for at miste klienter,

og hvis man er det, så skal man ikke gå ind i et hverv som forsvarsadvokat.

“Man skal ikke på nogen måde gå på kompromis, og man skal være benhård på det her område, og det skal man forklare sin klient. Og når de begynder med det der med: ‘Kan vi ikke lige få en kopi?’ eller lignende, så er svaret: ‘Nej det kan vi ikke. Du kan søge om aktindsigt efterfølgende, når sagen er færdig.’ Reglerne er sådan og sådan, og jeg har ikke tænkt mig at miste mit arbejde ved at lave fejl i det her.”

Man skal sige fra i starten allerede, og mister man så klienter, så skal man være glad for det. Min filosofi er, at så er man sluppet for en masse problemer.”

19

Hvis folk insisterer, så må jeg bare sige, ved du hvad, du må finde en anden advokat.

Jeg bruger mit indre kompas

Karoline Normann, forsvarsadvokat og psykolog, har mange klienter med psykiatriske diagnoser.

Hun oplever jævnligt at blive udfordret af klienter, der ønsker at overskride lovens eller de advokatetiske grænser.

“Det sker forholdsvist tit. I hvert fald en gang om måneden, at jeg bliver stillet et spørgsmål om at gøre noget, som er mere eller mindre ulovligt. Jeg tror mest, at det skyldes, at de ofte ikke ved, at det er ulovligt. Så spørger de bare.”

Når det sker, har Karoline Normann et standard svar, som samtidig har en afvæbnende effekt:

“Ved du hvad, jeg kan godt forstå, du spørger om det her, men det kan jeg ikke hjælpe dig med.’ Sådan en sætning sidder helt fast hos mig. Og det kan være uanset, om de spørger, om jeg kan hjælpe dem med nogle penge, eller de spørger, om jeg kan hjælpe dem med breve eller nogle informationer, så siger jeg som helt fast standard: ‘Jeg kan godt forstå, du spørger, men det må jeg desværre ikke hjælpe dig med.’ Det bliver også respekteret,” fortæller hun.

“Ved at anerkende, at klienten har nogle behov, som jeg teoretisk set kunne opfylde, men samtidig er nødt til at markere en skarp afstand til, opnår man en fælles forståelse. Nogle gange kan jeg også gribe det mere humori-

stisk an i mit svar, som: ‘Ja, ja, det ville da være fedt nok, hvis jeg lige kunne smugle det her uden om politiet, men det kan jeg desværre ikke.’”

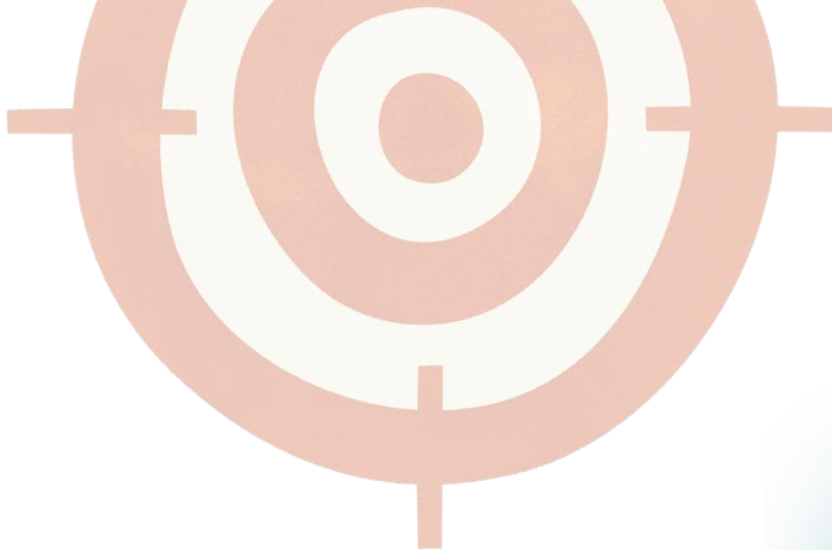
“Det er min erfaring, at det hjælper at sige, at jeg godt kan forstå deres spørgsmål. Det er et bedre udgangspunkt for en samtale, at man trods alt anerkender, at det er ikke fordi, jeg synes, de er nogle idioter, fordi de spørger. De bruger jo bare de midler, de har. Så forstår de jo også bedre mig, hvis jeg forstår dem. Hvis jeg svarede med et: ‘Hvad sker der for dig – det skal du ikke spørge mig om. Eller tror du, jeg er idiot, eller hvem tror du, jeg er... det handler jo ikke om mig. De sidder bare der helt fastlåste og har en række forskellige behov. Og så er det altså nu engang mig, der måske kan opfylde dem. Så selvfølgelig er det i orden, at de spørger.’”

Alligevel kan det i enkelte tilfælde godt blive ubehageligt, hvis der fortsat bliver lagt pres på.

“Hvis folk insisterer, så må jeg bare sige, ved du hvad, du må finde en anden advokat. Hvis jeg gør det, du beder mig om, så bliver du muligvis min sidste klient, for jeg risikerer at miste mit job.” Jeg ønsker ikke at blive konstant udfordret. Når jeg har sagt nej, så er det jo nej.”

Som psykolog har Karoline Normann en ekstra fordel i forhold til at afveje situationen.

“Jeg har et indre kompas, og jo mere tydeligt det er hos mig, jo tyde-

ligere kommer det også ud, når det bliver udfordret, og jo hurtigere er jeg til at sige fra. Det er ikke et emne, som klienten skal opleve, at jeg skal tænke over. Det skal lukkes med det samme, så der ikke hersker nogen tvivl om, at det ikke er et spor, vi behøver at bevæge os længere ned ad.”

Følger tre læresætninger

Kåre Pihlmann er forsvarer for en del klienter, som er tiltalt for økonomisk kriminalitet. Siden starten af karrieren har han fulgt sin læremesters ord.

Som forsvarsadvokat er man nødt til at sætte foden ned fra starten. Det lærte han meget tidligt i sin karriere.

“Det skal aldrig være sådan, at du ikke kan sparke folk ud, hvis de ikke kan finde ud af at opføre sig ordentligt i forhold til dig. Det er du i din gode ret til.”

Han var selv nødt til at slippe en klient, på grund af det trusselsniveau, der opstod omkring ham. Heldigvis havde han nogle erfarne advokater omkring ham til at støtte op.

“Det er utroligt vigtigt at sige fra så hurtigt som muligt. En klient må aldrig nogensinde have noget på dig, så du befinder dig i en situation, hvor du er sårbar overfor afpresning.”

“Men det ér svært, fordi vi betjener jo klienter, som nogle gange er ganske ekstreme, og for hvem det på ingen måde er fremmed at lægge pres på en advokat, og det er man nødt til at være

forberedt på,” siger han.

“Hvis du er helt grøn advokat med et fokus på at få din forretning op at stå, så lever du også med frygten for at blive valgt fra, og det er jo i det spændingsfelt, at problemet opstår, fordi du kan være fristet til at være for lydhør overfor en klient, som stiller nogle urimelige krav til dig.”

“Jeg vil straks citere min gamle chef og principal Lars Henriksen, som, mens jeg var i fuldmægtigtiden, sagde tre vigtige ting til mig:

“For det første, må du aldrig nogensinde sige noget til en klient, det være sig under et fysisk møde eller i en telefon, som du ikke er klar til at høre igen afspillet i en retssal.”

Og for det andet:

“Du skal selvfølgelig altid være din klients mand, men du må aldrig nogensinde give indtryk af eller opføre dig som om, at du er “med på den.”

Og for det tredje:

“Du må aldrig nogensinde have en relation til din klient, der gør, at du ikke kan afbryde klientforholdet øjeblikkeligt, hvis vedkommende ikke opfører sig ordentligt eller lægger pres på dig.”

De tre gode råd har fulgt med Kåre Pihlmann siden:

“De har tjent mig godt. Hvis alle fulgte Lars Henriksens råd, så ville de ikke blive bragt i vanskelige situationer, hvor det pludselig kan være svært at sige fra overfor klienten.” ♦

Får du trusler – sæt dem i system og tal om det

Har du som advokat været udsat for trusler eller chikane, kan det være godt at vende det med en psykolog, og det behøver ikke at vare mange timer.

Og så er det et tilbud gennem Advokatsamfundet og Falck Healthcare.

“Trusler er en stigende tendens desværre, og vi ser det på tværs af brancher. Det er en trist udvikling,” fortæller chefpsykolog Jacob Vindbjerg Nissen fra psykologenheden i Falck. Han hjælper ofte personer, der som faggruppe er særligt udsatte for trusler, for eksempel offentligt ansatte, journalister og advokater.

De henvender sig som regel først, når der er sket noget særligt slemt, eller de har fået mange trusler over tid eller oplever gentagen chikane og begynder at reagere.

“Når folk ringer med et ubehag – enten fordi, at nogen har anbefalet dem at gøre det, eller de selv vælger at ringe ind – så er der ofte sket et eller andet voldsomt. Det, vi umiddelbart hjælper med, er at få legitimeret reaktionerne. Rigtig mange føler sig forkerte, når de begynder at tænke for meget over det, de oplever eller lige pludselig ikke kan kontrollere det. De kan få følelsen af at have tabt kontrollen i en eller anden grad og dermed ofte også meningen med, hvorfor det sker. De kan ikke helt gribe om det.”

Der er flere journalister, der op søger Jacob Vindbjerg Nissen for at få hjælp, men der er ikke ret mange advokater. Det har sin forklaring.

“Jo mere selvstændig man er, så ser vi også strategier, som gør, at du finder dine egne løsninger, når der kommer trusler, men det er ikke altid nok.”

I modsætning til de mest udsatte advokater, som er indenfor straffe- og familieret, og for de flestes vedkommende er selvstændige, er journalister

typisk ansat på et medie og bliver derfor ofte stærkt opfordret til at tale med en psykolog af ledelsen, som har pligt til at opretholde et godt arbejdsmiljø.

“Advokater er en særlig faggruppe. Når de oplever trusler, er det ofte ud fra devisen: ‘Det er noget, vi må lære at leve med, for sådan er vilkårene.’ Eller: ‘Det er også, fordi at den, der truer, er psykisk syg.’ De minder lidt om journalister som faggruppe. De er vant til at være i tilspidsede situationer med høje følelsesmæssige krav, og de ønsker ikke at fremstå som ofre eller som svage overfor deres kollegaer og arbejdsplads. Men det er ikke svaghed at tage vare på sin trivsel, når der sker noget voldsomt. Det er vigtigt,” siger psykologen.

På trods af, at hver femte advokat er udsat for trusler og chikane, er det meget få, der benytter sig af den gratis psykologordning, som Advokatsamfundet har oprettet efter aftale med Falck.

“Vi har indtryk af, at det ikke er ret mange advokater, der benytter sig af ordningen.”

Trusler skal registreres

Når chefen er én selv, kan det være svært at sikre det gode arbejdsmiljø, selvom man faktisk har pligt til det. Ifølge arbejdsmiljøloven skal den nemlig registreres – også selv om man er enmands-virksomhed.

Udover at registrere de trusler man måtte modtage, skal man også sætte dem i system og sørge for, at de er dokumenteret både for at have overblik, men også hvis det bliver nødvendigt

med en politianmeldelse.

“Det kan lige pludselig eskalere, og så er det enormt vigtigt at have dokumenteret det i forhold til politiet, hvis det når dertil. Man skal gemme alt, hvad man får. Men det betyder ikke, at man skal dyrke det ved at sidde og kigge på det hele tiden. Man skal have et arkiv, så det kan hives frem den dag, det er nødvendigt. Man kan pludselig blive virkelig rystet af en trussel, men ofte er det noget, der har stået på i længere tid, og så har man ikke lige fået samlet det. Og det er ærgerligt, hvis man pludselig skal bruge ekstra energi på det i en i forvejen presset situation.”

Og så er det ifølge psykologen vigtigt at få vendt truslerne med nogen. Helst en person, der har indsigt i eller forståelse for ens fagområde og/eller reaktioner. Det kan være en kollega eller en psykolog.

“Det at få delt sit dilemma er den bedste forebyggelse over tid, og man kan gøre det relativt hurtigt og effektivt. Det er ikke en samtale, der nødvendigvis tager lang tid. Det kan være, at man lige tjekker ind for at få vendt, hvad det er, der er vigtigt i forhold til at passe på sig selv.”

Det behøver ikke at tage mere end en til to konsultationer at tale det igennem, hvis man søger professionel hjælp.

“Det, vi kan hjælpe med, er at skabe struktur, så det bliver klart, hvad det er, vi taler om, og så giver vi information, retning og omsorg. Vi hjælper med at legitimere det naturlige i at reagere,” siger Jacob Vindbjerg Nissen.

JACOB VINDBJERG NISSEN
Chefpsykolog
fra psykologenheden i Falck

Et hav af reaktioner

Der kan være forskel på, om det er én voldsom hændelse eller gentagne hændelser. Det kan være lige så ubehageligt at modtage anonyme beskeder med trusler, som det er at blive konfronteret direkte af nogen. Uanset hvad, så kan reaktionerne blive værre, hvis truslerne fortsætter.

Reaktionerne kan blandt andet være, at man bliver meget vagtsom, får søvnproblemer, bliver mere kortluntet og følelsesmæssigt reagerer anderledes end normalt. Nogle føler selv skyld over, at de har gjort noget dumt eller undladt at handle. Eller skam fordi de ikke kan rumme det. Andre reaktioner kan være koncentrationsbesvær, fortvivelse, at man begynder at isolere sig eller man måske drikker mere alkohol, end hvad godt er.

Det kan også være almindelige fysiske symptomer som ondt i maven, hovedpine, eller at det spænder i kroppen. Det er alt sammen advarselssignaler, man skal tage alvorligt.

“De er alle helt naturlige forsvarmekanismer mod alt det, der sker. Vi ser også, at nogle er bange for, at de er ved at blive tossede. Igen en naturlig reaktion, og det er dér, den hurtige hjælp er brugbar,” siger Jacob Vindbjerg Nissen og uddyber:

“Den handler om at få afdækket, hvad det drejer sig om og tale om de reaktioner, der kan komme. Er det en specifik hændelse, hvilket typisk er indgangen – eller er det flere hændelser.” ♦

DET FÅR DU UD AF AT RINGE TIL PSYKOLOGEN

Trusler gør noget ved os, før eller siden. En psykolog kan hjælpe dig med fokus på struktur, omsorg og information:

STRUKTUR

Struktur handler blandt andet om, at der bliver skabt et trygt rum til at tale sammen og få afdækket situationen. Eksempler på afdækning kan være:

- Hvilken type voldsom hændelse er der tale om?
- Hvad er du optaget af lige nu?
- Hvad er symptomerne; ubehag, søvnløshed, gentagne afspilninger i hovedet, tab af kontrol og mening mm.
- Hvilken effekt har symptomerne på dig?
- Hvilket netværk har du professionelt og privat?

OMSORG

Omsorgen handler om at give plads til det, som optager dig:

- Dine oplevelser er i centrum og bliver ikke relativiseret med andres oplevelser
- Nysgerrighed og rummelighed ift. din situation
- Ingen krav om, at noget specielt skal siges eller ikke siges
- Anerkendelse af oplevelser og følelser
- Nærvær uden at det bliver omklamrende

INFORMATION

Information inkluderer:

- Viden om naturlige, psykiske reaktioner
- Viden om yderligere hjælp ved behov (praktisk hjælp, læge, etc.)
- Forholdsregler – hvad hjælper, og hvad skal man undgå – alt fra at få gået en tur, spille spil eller at gøre noget aktivt sammen med nogen.
- Det hjælper ikke at drikke alkohol eller bruge for meget tid på at gruble over situationen. Det er ikke forbudt at tænke på det skete, men afsæt så eventuelt tid, hvor du tænker på det og derefter lægger det på hylden.
- Aftaler om, hvad der skal ske i den nære fremtid, og hvem der gør hvad, og hvilken opfølgning der eventuelt skal være.

UDSAT FOR TRUSLER?

Hvis du som advokat er udsat for trusler eller chikane, kan du gennem Advokatsamfundet få gratis og anonym hjælp hos Falck Healthcare. Tilbuddet inkluderer akut krisehjælp over telefonen og et samtaleforløb. Falck Healthcare kan kontaktes hele døgnet på telefon: 7010 2012.

Du kan også kontakte Advokatsamfundet og få rådgivning om, hvordan du skal håndtere situationen.

Ring på telefon: 3396 9798.

Advokatens dagbog

JEG VIL HELLERE FØRE EN SAG I HØJESTERET END RIDE I ET DRESSURSTÆVNE

Tidlige morgener, vidneforklaring i Helsingør, fødselsdag og kagekone, seminar med Foreningen af Danske Insolvensadvokater, dressurstævner samt et hav af processkrifter. Følg med i advokat Pernille Bigaards liv i en uge.

Uge 41 2024

PERNILLE BIGAARD

Advokat (H) Pernille Bigaard er en af landets mest fremtrædende konkursadvokater og partner i Lundgrens frem til årsskiftet, hvor hun bliver partner i Lund Elmer Sandager.

Derudover sidder hun i Sø- og Handelsrettens faste panel af kuratorer. Pernille Bigaard fik sin kandidatgrad i jura fra Københavns Universitet i 1977, advokat i 1980 og i 1989 blev hun partner i Plesner, hvor hun var i 33 år. Hun er kendt fra blandt andet konkursboerne i OW Bunker, Sterling Airlines, Biva samt ejendomsselskaberne Sandgården og Centerplan.

MANDAG

Jeg står tidligt op og drikker stærk kaffe, mens jeg læser aviser og følger med på Instagram og Facebook. Jeg har tidligere over to perioder samlet i syv år været formand for dressurudvalget i Rideforbundet, og jeg har også i en årrække været formand for Holte Rideklub, så jeg følger særligt meget med på de sociale medier omkring heste, ridning og hvem, der skal starte eller har stævner i den forløbne tid.

Jeg er et udpræget morgenmenneske, og jeg holder meget af mine morgener. Jeg spiser ikke morgenmad, da min mand og jeg lever efter en metode, hvor man faster 12 timer i døgnet.

Jeg skal til Helsingør for at afgive vidneforklaring i en sag, som ligger to år tilbage. Det drejer sig om en virksomhed, der gik konkurs, hvor jeg repræsenterede en part, der ønskede at købe driftsdelen ud af det pågældende konkursbo, hvilket lykkedes. Efterfølgende er der så kommet en retssag mellem den pågældende part og den, der udlejede et af lejemålene, hvilket jeg skal afgive forklaring omkring. Jeg har naturligvis læst op på sagen inden, så jeg kommer med den korrekte gennemgang, men jeg er stadig imponeret over, at jeg kan huske det fuldstændigt detaljeret, selvom det ligger nogle år tilbage.

Efter min vidneforklaring tager jeg tilbage til kontoret og læser på nogle af de sager, der er i nogle af de konkursboer, jeg har i øjeblikket. Jeg har en del store retssager, som er utroligt juridisk spændende og komplekse, og som kræver, at jeg afsætter tiden og kan arbejde koncentreret. Jeg arbejder på sagerne i selskab med nogle rigtig dygtige kolleger her fra huset, og vi gennemgår taktikken, før vi skal afgive processkrifter og drøfter, hvorvidt vi skal yderligere oplyse, inden vi kan arbejde med selve processkriftet. Jeg skal også vurdere, om jeg tror, at sagen kan gennemføres, eller om vi skal tale forlig. Jeg mener ikke, at man skal føre retssager blot for at føre dem. Hvis man kan forlige sagerne med et godt resultat, er det i mine øjne langt bedre end at køre dem i tre år. Der er ingen af kreditorerne, som synes, at det er flot, hvis du kan få boet til at vare længst muligt. Det flotte er at spare tid, få et godt resultat og så kunne afslutte boets behandling hurtigt.

Jeg er ikke typen, der stempler ud klokken 22 fra kontoret. Vi er alle sammen online nu, så jeg vil langt hellere tage hjem i ordentlig tid, spise noget mad, lege med hunden og måske se en serie, og hvis der så er brug for det, kan jeg tage det senere på den bærbare eller iPad'en.

TIRSDAG

I dag er det min fødselsdag, og jeg bliver vækket på sengen ved, at begge mine sønner ringer med mine børnebørn og synger fødselsdagssang for mig. Min ældste søn, Peter, har to drenge, Sylvester på fem år og Karl på ni år, mens min yngste søn, Thomas, har Nora på 9 måneder. Jeg har aftalt med Peter, Sylvester og Karl, at de laver en kagekone og tager med til min fødselsdag, som jeg holder samme aften, og Karl fortæller, at den allerede er bagt, og de kun mangler at dekorere den.

Efterfølgende tager jeg ind på kontoret, hvor jeg i selskab med min super dygtige kollega, Caroline Aarasin, gennemgår en række konkurskarantænesager, som vi sidder med i øjeblikket. Vi skal aflevere processkrifter i dag, så vi sikrer, at alt stemmer, og at alle bilag er der. Det er flere boer i en koncern, så det drejer sig om rigtig meget materiale.

En af de mest fascinerende ting ved konkursboer er, at der er nye ting, som man skal sætte sig ind i hver gang, hvad enten det er juletræsdrift, fjerproduktion eller ejendomssalg. Jeg har nærmest kun beskæftiget mig med insolvensret/konkurs hele mit arbejdsliv, og det sjove er, at det er et rent tilfælde, at det lige var det, som jeg landede i, da jeg for mange år siden startede som fuldmægtig. Konkursområdet er så spændende, fordi det dækker så mange af juraens andre områder – boerne er aldrig ens. Herudover møder du mennesker hele tiden, og her er det så vigtigt at understrege, at man altså på ingen måde er uduelig, fordi man er gået konkurs. Alle kan være uheldige, og man må godt gøre sig nogle erfaringer, også når det går skidt. Det vigtige er, at man samarbejder og er ordentlig.

Jeg har bestilt tapas udefra til min fødselsdagsfejring med familien om aftenen, men klokken 12 får jeg besked om, at det alligevel ikke kan leveres, da kokken er stukket af, så jeg må lynhurtigt finde på et alternativ, som kan spises af både store og små i familien. Det lykkes heldigvis, så alle kan gå mætte fra borde og efterfølgende nyde kagekonden, der er helt formidabelt pyntet med masser af slik og lange karamelsnører som hår.

ONSDAG

Onsdag morgen starter også tidligt. Jeg har haft heste de sidste mange år, så jeg er vant til at stå tidligt op. Tidligere, da jeg selv red dem, stod jeg op klokken 05 om morgenen for at kunne tage af sted klokken 06, så jeg var fremme hos mine heste, når stalden åbnede klokken 07. Efter at have redet dem, kunne jeg så være på kontoret mellem klokken 9 og 10. Jeg rider ikke længere, da min ryg ikke kan holde til det, men jeg står stadig tidligt op.

Jeg starter dagen med at tage til nogle møder om formiddagen.

Der er måske nok mange, der synes, at konkurser lyder både tørre og triste, men det er de på ingen måde. En af mine største drivkræfter i mit arbejde er som nævnt før den menneskelige kontakt og spillet med andre mennesker. Jeg kan godt lide at møde nye mennesker og høre deres historie.

De menneskelige relationer er vigtige både i forhold til mine klienter, men også i forhold til mine kollegaer.

Jeg arbejdede tæt sammen med advokat og partner Michala Roepstoff i 27 af de 33 år, hvor jeg var hos Plesner, og vi havde det mest fantastiske samarbejde, hvor vi kunne springe rundt i tal og sætninger og stadig forstå hinanden. Vi har stadig et virkeligt godt forhold, som jeg sætter umådelig pris på.

Jeg har det egentligt ok, da jeg står op, men som formiddagen skrider frem, begynder jeg at få det skidt, så jeg dropper resten af mine aftaler den dag og tager hjem på sofaen. Jeg ærgrer mig, for jeg har et vigtigt seminar for Foreningen af Danske Insolvensadvokater i Jylland både torsdag og fredag, som jeg meget gerne vil med til. Jeg var formand for Foreningen af Danske Insolvensadvokater i 14 år fra 2004-2018, og jeg var vild med det advokatpolitiske arbejde i det.

TORSDAG

En af mine kuratorkolleger fra Bech Bruun i Aarhus, som også skal på seminaret for Foreningen af Danske Insolvensadvokater, ringer til mig tidligt torsdag morgen for at tilbyde mig en parkeringsplads i deres parkeringshus, men jeg må desværre melde pas til både kursus og fri parkering, for jeg har det simpelthen for dårligt. Så dejligt at få en sådan opringning – og så ærgerligt ikke at kunne mødes derovre.

Det var Anne Birgitte Gammeljord og jeg, der stiftede Foreningen af Danske Insolvensadvokater tilbage i 2014. Dengang var jeg formand for Kuratorforeningen, og der var på det tidspunkt en del, der mente, at det var noget københavneri, og blandt andet på grund af det tænkte vi, at vi måtte lave noget landsdækkende for at få samlet kuratorerne, danne erfaringer på tværs af landet og holde nogle fælles seminarer. Det lykkedes os heldigvis at få foreningen banket op, og den eksisterer stadigvæk med over 300 medlemmer. Vi fik også gennemført et certificeringssystem, og en af grundene til det var blandt andet, at det kan være svært at dokumentere erfaring for unge advokater og dermed svært at blive udpeget eller valgt som kurator. Her kan en certificering hjælpe meget, både overfor kreditorer og retterne når du gerne vil virke som kurator. Certifikatet fra Insolvensadvokaterne kan give en slags blåstempling, og derfor var det så vigtigt, at vi fik løst dette problem for de unge advokater, så de ikke strandede og ikke kunne dokumentere det videre kendskab til Insolvensretten og erfaringen.

Det bliver ikke til så meget arbejde den dag, for jeg har det simpelthen for skidt. Så det bliver i stedet til lidt serietid. Jeg kan godt lide at se serier, og jeg er særligt glad for Law & Order, som jeg ser på min iPad, for det orker min mand på ingen måde at se. Min mand er også advokat, og han var tidligere partner i Bech Bruun, før han faldt for deres aldersgrænse, så nu bestyrer han nogle fonde og har et par formandskaber.

FREDAG

Jeg er stadig syg, men har fået det godt nok til at kunne arbejde, så jeg sætter mig på sofaen med en plaid og arbejder hjemmefra. Jeg er ikke typen, der lægger mig under dynen i dagevis. Jeg tager bare et par panodiler og kører videre. Jeg har en del retssager, som jeg skal have læst op på, fordi vi skal finde ud af, hvordan vi skal have formulert de næste processkrifter.

Aftensmaden er noget klar suppe, som bare skal varmes. Både min mand og jeg er nået dertil i vores liv, hvor vi ikke gider at lave mad. Jeg synes tidligere, at det var rigtigt sjovt at lave mad og brugte lang tid i køkkenet, men nu gider jeg simpelthen ikke at kokkerere i flere timer længere. Hvis vi skal spise lækker mad, kan vi tage på restaurant.

Hvis vi skal have gæster, har jeg en ret, som jeg altid laver, og det er udbenede kyllingeoverlår med noget tilbehør. Og gæsterne skal være mere end velkomne til at ringe til mig og sige, at nu gider de ikke flere udbenede kyllingeoverlår, og derfor vil de først komme efter maden. Men det er der ikke nogen, der har gjort endnu.

For mig er det sjove at mødes med folk og snakke med dem, og så behøver jeg ikke at bruge tiden på at stå ude i køkkenet og lave mad. Så har jeg garanteret også brugt hele dagen på at handle ind, forberede og lave maden, og så er jeg træt klokken 21 og vil egentligt bare gerne have, at gæsterne går hjem. Det er langt bedre at spare al den tid og bare nyde gæsterne.

WEEKEND

Da jeg vågner lørdag, har jeg heldigvis fået det bedre. Jeg tager altid ud til mine heste i weekenden. Jeg har to fem års dressurheste, der lige er begyndt at gå dressurstævner, og så har jeg også lige købt et halvt føl. De to femårige står

på Frederiksværk Ridecenter, hvor berider Andreas Larsen rider og passer begge. Andreas ejer den anden halvdel af mit halve føl, og vi venter os meget af den lille.

Søndag skal den ene af mine heste, Spotify, gå sit første stævne, og det er simpelthen så spændende at se ham. Han klarer det så flot og vinder ovenikøbet.

Jeg har tidligere selv redet dressurstævner, men jeg måtte stoppe, for jeg er ikke særligt god til det, da jeg bliver alt for nervøs. Jeg vil hundrede gange hellere føre en sag i Højesteret, end jeg vil ride i et dressurstævne. Jeg får simpelthen så meget præstationsangst, hvilket jeg aldrig nogensinde får i en retssal. Når jeg fører en retssag, kan jeg læse mig frem til alt og forberede mig helt minutiøst. Jeg kan træne på livet løs til et stævne, men en hest er et levende væsen, der kan have en dårlig dag eller blive bange for noget, og så er det underordnet, om jeg har trænet med den dagligt i tre måneder. Så nu er der andre, der stiller op til stævner på mine to dressurheste.

Jeg elsker at have noget helt andet end juraen at gå op i, og det må man sige, at ridesporten er. Jeg red som barn og ung, men holdt en lang pause i 19 år grundet arbejde og små børn. En aften sad vi til middag med venner – det var dengang, hvor jeg stadig gad at lave mad – og min gode veninde advokat Marianne Philip spurgte mig så, hvorfor jeg ikke red længere. Og vi havde fået lidt rødvin, så derfor proklamerede jeg, at nu gik jeg op og fandt mine gamle ridebukser, og hvis jeg stadig kunne passe dem, ville jeg starte med at ride igen.

Og det kunne jeg – så derfor begyndte jeg at ride. Det startede med en enkelt ridetime om ugen, men det endte hurtigt med, at jeg måtte købe en hest, for jeg blev simpelthen bidt af det igen. ♦

Dykker man ned i den danske advokatstand,
finder man i alt 172 interesseområder med alt
fra søret til patentret på listen.
Mød tre advokater med særlige specialer.

Det er aldrig kedeligt at være juridisk sportsdommer

Advokat Lars Hilliger bruger godt halvdelen af sin tid på at afgøre sager ved CAS, som populært kaldes sportens højesteret. Det sætter han pris på, blandt andet fordi det gør ham til en bedre advokat.

Tekst Camilla Bergsagel Nielsen · Foto Morten Holtum

Under første halvleg i OL-finalen mellem fodboldherrerne fra Frankrig og Spanien ringede Lars Hilligers telefon. Han skulle afgøre en nyopstået sag og nåede derfor aldrig at se kampen til ende. En slovensk kanoroer havde appelleret en afgørelse til ad-hoc-divisionen under Court of Arbitration for Sport (CAS) – sportens internationale voldgiftsdomstol. Divisionen var nedsat til OL i Paris i 2024. Appellsagen omhandlede et

spørgsmål om størrelsen af en idømt tidsstraf, som potentielt ville koste atleten en plads på podiet ved medaljeceremonien. Lars Hilliger, som var en del af ad-hoc-divisionen, gav ham ikke medhold i appellen.

“Som udgangspunkt må der ikke gå mere end 24 timer, fra der foreligger en appel, til den endelige afgørelse er afsagt. Nogle gange bliver fristen udskudt en smule, men vi arbejder generelt under et stort tidspres og er i

princippet ”på” døgnet rundt. Derfor har man aldrig sin telefon på lydløs under OL,” siger Lars Hilliger, som også er advokat og partner i Advice Advokatfirma.

OL og fodboldsager

Han afgjorde fire sager ud af de i alt 20 appelsager, som CAS havde under OL i 2024. Han har været udpeget til CAS’ ad-hoc-division til OL to gange og har de seneste godt 20 år stået på

Det er med vilje, at jeg holder fast i også at have klienter, der ikke har noget med sport at gøre.

listen over CAS-dommere, som løbene træffer afgørelser i sportsrelaterede sager, heriblandt doping-, disciplinær- og kontraktsretlige tvister. Lars Hilliger er en ud af kun fire danskere dommere ved CAS. Domstolen har hovedsæde i Lausanne i Schweiz, og han behandler mellem 15-25 sager om året, så han er et velkendt ansigt på flyet til og fra Genève.

Langt størstedelen af hans sager er fodboldsager, hvor for eksempel en spiller eller en klub har appelleret en afgørelse truffet af det internationale fodboldforbund FIFA. CAS fungerer som sportens højesteret, og Lars Hilliger træffer også afgørelser i andre typer appelsager og i sager, hvor parterne er blevet enige om at bruge CAS som ordinær voldgiftsret.

“Til OL er tidsfristerne helt exceptionelt korte, fordi sagerne omhandler spørgsmål om de igangværende olympiske lege, eksempelvis spørgsmål, om en atlet må stille op i en konkurrence. Jeg var med til at træffe afgørelse om en fodboldspillers ret til at deltage i fodboldturneringen ganske få timer, inden det pågældende holds første OL-kamp skulle sparkes i gang. Normale CAS-sager bliver typisk afgjort inden for nogle måneder, og i hastesager kan der være en forkortet frist.”

De fleste sager lider ifølge Lars Hilliger ikke voldsomt under at blive hurtigt behandlet under OL.

“Mange sager under OL omhandler enkeltstående spørgsmål, hvor der ikke nødvendigvis er behov for et længere

sagsforløb. Enkelte sager med komplicerede problemstillinger kunne godt have brugt en længere forberedelse fra parternes side. Sagerne bliver dog generelt skåret godt til, og parternes advokater er dygtige til at fokusere på det essentielle i sagerne,” forklarer han.

Har også erhvervsklienter

De dage under OL, hvor Lars Hilliger ikke havde nogen sager at behandle som voldgiftsdommer, sørgede han for at få det bedste ud af ved at se en masse sport. Men han brugte også en smule tid på sit generelle advokatarbejde. Som advokat er han specialiseret i sportsret og repræsenterer en lang række professionelle fodboldspillere og spilleragenter, men rådgiver også klienter inden for sportsgrene som eksempelvis håndbold, cykling, ishockey og e-sport.

“Jobbet bliver aldrig kedeligt, fordi aktørerne stort set alle brænder for sport og i stort omfang vil sportens bedste. Derudover er opgaverne, tvisterne og rådgivningen sjældent ens. De kan have brug for hjælp på andre områder end de rent sportsretlige. Det gælder alt fra sponsoraftaler og investeringer til tv-aftaler,” siger Lars Hilliger, som selv spillede fodbold fra barndommen og frem til gymnasiet på subeliteniveau og altid har haft en kærlighed til fodbold og sport generelt – og derfor drømte om at blive sportsretsadvokat.

Han har også klienter uden for sportsverdenen. Han rådgiver små og mellemstore virksomheder inden for

ansættelses-, erhvervs-, og selskabsretlige forhold og om beskyttelse af immaterielle rettigheder.

“Det er med vilje, at jeg holder fast i også at have klienter, der ikke har noget med sport at gøre. Det giver et godt supplement rent juridisk. Det kan jeg bruge til at forstå nogle sammenhænge mellem aktørerne i sportens verden, da mange af udfordringerne er de samme som i erhvervslivet. Jeg synes, at det er en klar fordel at have føling med begge områder.”

I øjeblikket optager jobbet som CAS-voldgiftsdommer godt halvdelen af hans tid, mens resten af arbejdstiden går med almindeligt advokatarbejde.

“Jeg er blevet en langt bedre advokat af at sidde på den anden side af bordet som voldgiftsdommer, blandt andet fordi jeg bruger meget tid sammen med dygtige kollegaer og højt specialiserede sportsretsadvokater. Jeg har lært hurtigt at gennemskue, hvad essensen af en juridisk problematik er, fordi jeg skal træffe afgørelse, og samtidig hører jeg argumenterne fra advokaterne og får opbygget en større erfaring på den måde.”

Mange regelsæt i spil

Som voldgiftsdommer ved CAS er det nødvendigt at have kendskab til både de regelsæt, de enkelte sportsforbund har, og til schweizisk ret.

“I mit arbejde skal jeg sætte mig ind i mange forskellige regler. Det er sjovt, men også udfordrende, da det kan være lidt af en videnskab at finde

LARS HILLIGER

Advokat og partner i Advice Advokatfirma siden 2010. Hans specialer tæller blandt andet sportsret, erhvervsret, selskabsret og ansættelsesret. Arbejdede før det som advokat hos advokatfirmaet Galst, hos det daværende Flagstad Lund Elmer og hos Flagstad Advokaterne. Lars Hilliger har siden 2004 været voldsgiftsdommer ved CAS. Er desuden formand for DBU's licensappeludvalg og tidligere medlem af FIBA's Appeals' Panel (basketball). Uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet i 1998 og fik sin advokatbeskikkelse i 2001.

ud af, hvilke regler der skal finde anvendelse. Udgangspunktet i appelsager er, at de gældende regler stammer fra den organisation, der har afsagt den appellerede afgørelse,” siger Lars Hilliger.

I fodboldsagerne, som han har mange af, er det typisk FIFA's regler, der gælder.

“FIFA har hovedkvarter i Schweiz, og derfor bliver FIFA-reglerne fortolket efter schweizisk ret, som jeg har et vist kendskab til. Der kan dog også være områder i fodboldsager, som FIFA's regler ikke direkte regulerer, og hvor schweizisk ret som udgangspunkt derfor finder anvendelse, medmindre parterne i sagen specifikt har aftalt, at et andet lands ret skal gælde.”

Lars Hilliger fortæller, at en særlig teamspirit præger arbejdet i CAS, da parterne, voldsgiftsdommerne og advokaterne i høj grad brænder for sport. Passionen for sport betyder også, at der opstår sager, som man sjældent ser i andre brancher.

“Der er mange følelser og interesser i sport. Ud over atleternes interesser er der eksempelvis klubbernes interesser, klubejernes interesser, fan-interesser og i nogle situationer også politiske interesser. Det kan betyde, at der for eksempel kan være usaglige grunde til at misligholde en kontrakt, som man alene oplever indenfor sportens verden. Hvis en fodboldspiller eksempelvis har gjort sig upopulær i en fangruppe, kan dette vise sig at være den egentlige årsag til, at vedkommen-

de er blevet afskediget af en klub, uanset hvad den officielle forklaring ellers måtte være.”

De mange følelser, sport kan udløse, kan ifølge Lars Hilliger i sjældne tilfælde have en slagside for CAS-dommerne. Blandt hans kollegaer har der været eksempler på ubehagelige henvendelser fra omverdenen efter afgørelser i højt profilerede sager, der ikke faldt i god jord. Selv har Lars Hilliger kun fået enkelte henvendelser, men ingen, der har været direkte ubehagelige. ♦

Journalisternes advokat går hyppigt i retten

Arbejdet som inhouse-advokat i Dansk Journalistforbund minder for Liselotte Lindberg Olsens vedkommende mest af alt om jobbet som procedureadvokat, da hun jævnligt fører voldgifts- og retssager. De er dog centreret omkring meget specifikke retsområder.

32

Efterspillet efter Muhammedtegninger og en stor voldgiftssag om DR-medarbejderes ret til betalt spisepause er sager, der stikker ud, når Liselotte Lindberg Olsen ser tilbage på de knap 18 år, hun har arbejdet som advokat i Dansk Journalistforbund (DJ). Hun fører ofte sager for DJ's medlemmer, men beskæftiger sig også på et mere overordnet niveau med mediejuridiske emner som for eksempel offentlighedsloven og presseetik.

“Jeg arbejder meget som det, jeg vil kalde, helt klassisk advokat og bruger en del tid på verserende voldgifts- og retssager. Det har jeg gennem årene holdt fast i. Det er mit fag og et håndværk, jeg holder af, men som også skal holdes ved lige. Hver eneste gang, jeg sidder til en større hovedforhandling, bliver jeg mindet om, hvor sjovt og tilfredsstillende det er at få lov til at bruge sit håndværk i retten,” siger Liselotte Lindberg Olsen, advokat og afdelingschef i DJ.

Sagen om Muhammedtegningerne, som Jyllands-Posten trykte i 2005, kastede flere konkrete retssager af sig, da der efterfølgende kom mange eksempler

på brud på flere af karikaturtegningernes rettigheder.

“Jeg beskæftigede mig kun med de ophavsretlige aspekter, men tegningerne udløste også mange interessante diskussioner og ikke mindst mange følelser. Nogle gange er det ikke nødvendigvis juraen, der gør, at sager virkelig lagrer sig i min hukommelse. Muhammedtegninger er et godt eksempel på en holdnings- og følelsesfunderet sag. Øvelsen som professionel går ud på at hæve sig over den del og argumentere sagen ud fra et rent juridisk perspektiv.”

Sagen i DR, som journalistforbundet og en række andre organisationer vandt, omfattede et stort sagskompleks, som ifølge Liselotte Lindberg Olsen var virkelig spændende at arbejde med:

“Det var en fra-jord-til-bord-advokatopgave, hvor vi blandt andet måtte stå på hovedet i gamle flyttekasser med materiale nærmest helt tilbage fra, DR og journalistforbundet opstod i tidernes morgen.”

Ophavsret, ansættelses- og arbejdsret samt kontraktsret er de specialer, hun dykker ned i som advokat.

“Alle specialerne er spændende. Helt fra studie-

Jeg har en indsigt i medlemmernes faglighed og lige præcis de udfordringer, de står over for i deres arbejdsliv.

tiden har jeg haft en interesse for arbejds- og ansættelsesret. Det er et nærværende og relevant område, som har med mennesker at gøre. De fleste oplever at skulle ansættes, skifte job eller at støde ind i udfordringer i arbejdslivet. Det er et retsområde, de fleste er i berøring med, og det kan jeg godt lide,” forklarer hun.

Branchen er særegen

Selvom specialerne, som hendes stilling kræver en stor indsigt i, har været de samme under hele ansættelsen, bliver jobbet ifølge Liselotte Lindberg Olsen aldrig kedeligt. Hun får ofte spørgsmålet om,

hvorfor hun arbejder samme sted efter så mange år.

“Der sker en udvikling i branchen hele tiden både teknologisk, senest med AI, der også vil få betydning fremadrettet, og rent strukturelt. Vi repræsenterer for eksempel i dag mange flere freelancere og kommunikationsfolk, end vi gjorde, da jeg startede i 2007. Det gør, at jeg aldrig får følelsen af at gå i stå. Der går sjældent mange dage, uden jeg får et spørgsmål, jeg ikke har fået før.”

For freelancerne er udfordringerne ifølge Liselotte Lindberg Olsen grundlæggende de samme som for fastansatte og tæller blandt andet op-havsretlige samt kontraktsretlige problemstillinger.

“Men de støder hyppigere på dem end de fastansatte, fordi de som udgangspunkt er ansat over kortere tid. Derfor indgår de oftere nye aftaler med arbejdsgivere end de fastansatte, som foretager færre skift. Samtidig har de en løsere tilknytning til arbejdsgiveren, hvilket kan resultere i flere uklarheder omkring ansættelses- og kontraktsforhold fra begge parter,” siger Liselotte Lindberg Olsen og tilføjer, at langt de fleste tvister på det område bliver løst, uden at retssystemet bliver involveret.

Den lange erfaring i DJ har givet en dyb indsigt i hele medie- og kommunikationsbranchen, som også omfatter eksempelvis fotografer og grafikere.

“Jeg har en indsigt i medlemmernes faglighed og lige præcis de udfordringer, de står over for i deres arbejdsliv. Det

LISELOTTE LINDBERG OLSEN (H)

Advokat i Dansk Journalistforbund, hvor hun siden 2018 også har været leder af forbundets juridiske afdeling. Ansættelses- og arbejdsret, ophavsret, kontraktsret er blandt de juridiske specialer, Liselotte Lindberg Olsen til daglig arbejder med. Uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet i 2001 og fik sin advokatbeskikkelse i 2005.

er også en af tankerne bag at have advokatfunktioner inhouse. Branchen er særegen, og det er en stor fordel at have det branchekendskab, som mine kollegaer og jeg har, når vi skal arbejde med sager for vores medlemmer.”

For seks år siden blev Liselotte Lindberg Olsen udnævnt til afdelingsleder og er i dag chef for DJ's juridiske afdeling, som primært består af advokater og jurister.

“Opgaven som leder tager også en del tid og er en disciplin og et speciale, der er vigtigt at prioritere. Samtidig prioriterer jeg at have et ben i driften som advokat, både fordi jeg holder af det, men også fordi det er vigtigt for mig at vide, hvad der sker. Jeg vurderer, at jeg bliver en bedre leder af at have en ægte indsigt i, hvad der foregår, og hvordan arbejdet i afdelingen flyder.” ♦

Auktioner.dk | tidl. konkurser.dk

- Salg af konkursboaktiver på netauktion over 14 dage
- Over 60.000 potentielle køberemner
- Advokatfaglig baggrund med 20 års erfaring
- Vi står for hele salgsprocessen
- Afregning via vores klientkonto

Auktioner P/S

• Tlf. 39 29 19 00

• info@auktioner.dk

Strandvejen 60, 2900 Hellerup

Cybersikkerhed er også en advokatopgave

Juraen har indtaget en afgørende rolle i det, der engang primært var it-eksperternes domæne. Advokat Christian Wiese Svanberg arbejder i krydsfeltet mellem teknologi og regler med en ambition om at styrke værnet mod trusler udefra.

Digitaliseringen har været en stor gevinst, men den skaber også en sårbarhed. Sådan opsummerer Christian Wiese Svanberg Danmarks frontløberposition, når det gælder beskyttelsen af Danmarks digitale infrastruktur. At mindske sårbarheden er drivkraften for ham i arbejdet som

advokat, hvor han rådgiver myndigheder og virksomheder om spørgsmål inden for cybersikkerhed og databeskyttelse.

“Nogen vil os det ondt, og vi er som land særligt eksponeret, fordi vi har digitaliseret vores samfund. Samtidig er vi blandt de lande, der støtter Ukraine

mest relativt set i forhold til vores størrelse, og det gør truslen mod os ekstraordinær høj. Vi er sårbare, og meget er på spil, når stater eller it-kriminelle vil hacke og afpresse,” siger Christian Wiese Svanberg, partner i Co:Play.

Han påpeger, at der generelt er et investeringsefterslæb i forhold til at styrke cybersikkerheden og lidt vej igen i forhold til at erkende, hvor slemt trusselsbilledet er.

Christian Wiese Svanberg vendte i 2024 retur til advokathvervet efter en årrække i chefstillinger i Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) og Rigspolitiets Center for Databeskyttelse. I FE var den røde tråd som hos Rigspolitiet databeskyttelse, men han havde blandt andet også ansvaret for Center for Cybersikkerhed under FE og

CHRISTIAN WIESE SVANBERG

Advokat og partner hos Co:Play, hvor han rådgiver klienter om databeskyttelse og cybersikkerhed, herunder compliance i forhold til NIS 2-direktivet. Er også ekstern lektor i databeskyttelsesret og EU-ret ved Københavns Universitet. Har tidligere blandt andet været juridisk afdelingschef i FE og chef for Rigspolitiets Center for Databeskyttelse. Blev beskikket som advokat i 2014, er uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet (2003) og Master of Laws (LL.M.) fra University of Pennsylvania Law School (2008).

de juridiske aspekter vedrørende signalefterretning – også kendt som SIGINT, som omfatter indhentning af forskellige typer af kommunikation, herunder også aflytning.

I dag fylder rådgivning i forhold til efterlevelse af EU's nye net- og informationsdirektiv, NIS 2, der skal sikre et højt cybersikkerhedsniveau, meget i arbejdet som advokat. Også databeskyttelsesreglerne (GDPR) i forbindelse med cloud computing – databehandling i "skyen" – bruger Christian Wiese Svanberg en del tid på.

"Det motiverer mig at bidrage til, at der bliver skabt forbedringer i form af brugbare løsninger. Ingen er sat i verden for kun at efterleve regler. Der er også en forretning, der skal fungere."

Ingen it-kurser

Mens GDPR-rådgivningen primært sker i dialog med en virksomhed eller myndigheds juridiske afdeling, er det oftere it-afdelingen, han samarbejder med, når det gælder cybersikkerhed, da området rammer ned i it-chefens ansvarsområde.

"Det er interessant at arbejde i et krydsfelt med it-folk og koble de juridiske regler med de teknologiske løsninger, så det hele går op i en højere enhed. Jeg har aldrig selv været på it-kurser, men har lært meget helt tilbage fra starten af min karriere som fuldmægtig i Datatilsynet og ved at sidde i adskillige møder om it-projekter igennem årene. Der er ingen tvivl om, at det er et specialiseret område, hvor du ikke bare kan slå op i en lov eller Ugeskrift for Retsvæsen (UfR)," siger han.

NIS 2-reglerne, som samfundskritiske sektorer og deres leverandører vil blive omfattet af, forventes at træde i kraft 1. juli. Derfor forventer Christian

Wiese Svanberg, at de vil fylde meget i hans hverdag de kommende måneder.

"Om bare et år vil min hverdag igen nok se anderledes ud, for så vil reglerne være ude at leve. Som vi så på GDPR-området vil der nok komme en slutspurt op til, at reglerne træder i kraft, og derefter vil der komme en periode med nye vejledninger og forskellige afgørelser, som lægger et nyt lag på rådgivningen som advokat."

Rolle for advokater

Dér, hvor teknologien møder juraen, er ifølge Christian Wiese Svanberg et vanskeligt rum at lovgive i:

"Man prøver at lave nogle generelle regler med det resultat, at de også er uklare. Klienterne oplever, at det er svært at få klare svar, og derfor mener jeg, at advokater spiller en vigtig rolle i forhold til at komme med kvalificerede bud på klare svar."

Selvom NIS 2-reglerne endnu ikke er trådt i kraft, er der mange ting at gribe fat i, da virksomheder og myndigheder allerede nu kan forberede sig ved blandt andet at få overblik over systemer og trusselbilledet. Christian Wiese Svanberg har et særligt indblik i tankerne bag reglerne, da han selv var involveret i forhandlingerne om NIS 2-direktivet, mens han var ansat i FE. Han havde også en aktiv rolle i forhandlingerne om databeskyttelsesforordningen i 2012 som ansat i Justitsministeriet, mens Danmark havde EU-formandskabet.

"Det har været skelsættende for mig at få indsigt i tilblivelsen af lovgivning, der fylder så meget i dag, og det er noget, jeg karrieremæssigt har kunnet bygge videre på." ♦

ADVOKATER SKAL JO FORSTÅ MENNESKER

Sofie Lassen-Kahlke er mest kendt for sin karriere som skuespiller i blandt andet *Kærlighed ved første hik*. Men hun er også uddannet jurist, vokset op i en advokatfamilie og har netop skrevet en mysterie-krimi, hvor hovedpersonen er en ældre kvindelig advokat.

Da Sofie Lassen-Kahlke var 13-14 år gammel, begyndte hun at lave film. Det kom ifølge hende selv "helt ind fra højre" efter noget frivilligt teater. Siden fulgte den ene rolle efter den anden, og karrieren som skuespiller og en status som allemandseje blev beseglet med hovedrollen som Anja i *Kærlighed ved første hik* – den første film i serien om *Anja og Viktor*.

Færrer ved nok, at der på Sofie Lassen-Kahlkes CV også står cand.jur. – en uddannelse, som det faldt naturligt for hende at vælge.

"Lige der, hvor alle mine venner søgte ind på studie, der havde jeg ikke noget at lave det næste år. Jeg vidste godt, der lå nogle film i pipelinen, men ellers tænkte jeg: Går man bare sådan og laver ikke noget i et år eller flere måske? Og så var jeg sådan: Jeg søger også ind på en uddannelse. Og så var hele min familie jo advokater, så det føltes meget trygt at vælge jura, og det var det, jeg havde brug for lige der. Jeg tænkte måske også, at jeg bare lige tog et par måneder med rustur, og så var jeg helt sikkert videre," fortæller Sofie Lassen-Kahlke.

Videre kom hun – men ikke så hurtigt, som hun havde tænkt. Faktisk blev det først til et speciale i medieret 17 år senere på grund af skuespillerkarrieren, andre projekter og et par barsler undervejs, som gjorde, at studiet trak ud så længe. Men til at begynde med startede Sofie Lassen-Kahlke ud på uddannelsen som alle hendes medstuderende, og hun fik hurtigt en stor begejstring for studiet og studiemiljøet, som blev en anden identitet for hende.

"At gå fra at have været i sådan en kunstnerisk branche, hvor man går fra det ene til det andet, og også en flyvsk gymnasietid, hvor jeg også brugte meget tid på film, til så at komme ind på det her gamle universitet og få en læsegruppe og være en del af noget. Det blev jeg helt vild med. Jeg fik nogle gode venner, og jeg blev helt grebet."

Lov til at være studerende

Studielivet blev også brugt til noget andet.

"Jeg begyndte på det tidspunkt at lave *Kærlighed ved første hik* og fik et meget stort navn, og hvor alle følte, de havde en aktie i mig og en holdning til mig. Så egentlig det

der med bare at sætte sig ind i de gamle lokaler eller på læsesalen eller til fredagsøl eller til festerne, det var godt for mig.

Jeg kan huske, at jeg også nogle gange skulle til en premiere på en film, jeg selv havde en hovedrolle i. Dengang var det meget in, at så blev vi hentet i limousine. Så sad jeg inde på læsesalen med glimmertøj i tasken og blev hentet på en af de omkringliggende veje. Altså det der med at holde fast i det der helt almindelige liv, samtidig med at jeg fløj lidt rundt på en eller anden stjernevej, det gjorde virkelig noget."

Når Sofie Lassen-Kahlke sad på jura, aflagde hun sig sin stjernestatus – selv om det også kunne være svært. Hun kendte rigtig mange fra sin gymnasietid på jura og var derfor en naturlig del af mange fællesskaber.

"Jeg fik ligesom lov til at være den studerende. Bare for den jeg var – som Sofie. Jeg kan også huske, at jeg til de skriftlige eksamener tænkte: 'Jeg bare var et nummer', mens jeg i de mundtlige fag, hvor jeg var ansigt til ansigt med undervisere og censorer, havde et stort behov for at komme ind ad døren og være "den jurastuderende". Min skræk ville være, hvis de havde kommenteret et eller andet i de situationer, eller jeg ikke havde klaret mig godt. Derfor gjorde jeg mig også meget umage, og jeg klarede de mundtlige eksamener godt," fortæller hun og fortsætter:

"Men identiteten var jo selvfølgelig splittet. I min skuespillerverden og den kreative verden, var jeg jo også hende, hvor der også blev stillet spørgsmålstejn: Laver hun egentlig det her 100 procent? For hun studerer jo også jura. Og på jura var jeg selvfølgelig også 'hende der skuespilleren'. Så altså jeg var da en studerende, som var lidt anderledes."

Børn i juraens verden

Sofie Lassen-Kahlke og hendes søster blev tidligt i barndommen ført ind i juraen og sagerne i hjemmet. Både bedsteforældre og begge forældre er advokater – den ene stadig aktiv – og juraen og sagerne var ofte omdrejningspunktet for samtalerne over aftensbordet eller til familiekomsammener.

"Mine forældre har altid involveret mig og min søster

Jeg kan huske, hvor meget indtryk det gjorde på mig det her med detaljer og minuttal, og hvor præcis man skal være i sin bevisførelse.

enormt meget i det. De talte altid om deres arbejde og om sagerne, og de fortalte os meget om den verden. Det kunne være helt ud til paragraffer, eller hvorfor må man det og det, eller hvorfor det er vigtigt at gøre sådan. De tog os ligesom indenfor og talte med os som ligeværdige. Og de kunne også – selv om det lyder åndsvagt – spørge os sådan til råds. 'Nå men hvad synes I?', og sådan: 'Har I nogle argumenter i den her sag?'. Måske var det bare for at inddrage os, men det gjorde de," siger hun.

Derudover kom Sofie Lassen-Kahlke jævnligt på sin fars advokatkontor og blev også taget med i retten og i dommervagten, hvor hun så, hvordan systemet virkede i praksis.

"Hvis jeg for eksempel var syg, kom jeg jo bare med i retten eller ned i dommervagten – det var jo lidt en anden tid. Og så var det ikke sådan noget med at sidde nede bagerst i lokalet med min iPhone. Men det har jo gjort, at jeg virkelig godt forstår nogle ting. Man oplever systemet og en anden verden. Jeg kan jo bare huske, at jeg var underholdt. Altså i citationstegn. Det var alvorlige sager, men jeg lærte noget om samfundet ved det."

Hun mindes særligt en mord-sag, hvor hendes far var forsvarer. Sagen kørte i byretten, og der var særlige detaljer om tidspunkter, som fik betydning. Blandt andet var det særligt vigtigt, om den tiltalte kunne have nået at tilbagelægge en særlig rute inden for et særligt tidsrum.

"Jeg kan huske, hvor meget

indtryk det gjorde på mig det her med detaljer og minuttal, og hvor præcis man skal være i sin bevisførelse. Det var en meget fascinerende sag for mig, som endte med, at han blev frikendt," husker Sofie Lassen-Kahlke.

Hun husker også andre gange, hvor hun var med på fængselsbesøg. Og uanset hvor hun var blevet taget med i dommervagten, retten eller fængslerne, var det fast praksis, at de talte om, hvad der egentlig foregik, når de kom hjem.

“Vi brugte faktisk enormt meget tid på at tale om det. Det var nok derfor, jeg blev så engageret. Det har altid virkelig pirret min nysgerrighed, hvordan fængselssystemet og straffesystemet fungerede. Også de indsattes forhold, og sådan hvad der sker inde i hovedet på de kriminelle. Og jeg mødte også klienterne, og så blev jeg “advokatens datter”, og så kom min far hjem og skulle hilse mig fra en eller anden. Det kunne godt være en, der sad inde for noget, der ikke var særlig godt. Men så blev han jo lige som “bare” klient. Og så så jeg det fra flere sider.”

Hun har flere gange leget med tanken om at benytte jurauddannelsen. Men et klassisk kontorjob med faste arbejdstider, ligger ifølge Sofie Lassen-Kahlke for langt fra det liv, hun har levet.

“Jeg ville simpelthen ikke fungere i det, tror jeg. Det kan vi godt grine lidt af. Men når man har levet som sådan en fri fugl – og det er slet ikke, fordi jeg ikke kan arbejde, og jeg kan også sagtens arbejde mange timer – men det der med at bestemme over min egen tid, det ligger så dybt i mit DNA. Så jeg elsker den juridiske verden, jeg synes, det er vildt spændende. Men jeg tror ikke, jeg ville være den bedste til at udfylde et job i den verden.”

I stedet har hun tilføjet titlen forfatter til CV’et – og nærmest uundgåeligt fylder juraen og advokat-verdenen

en hovedrolle i forfatterskabet, hvor hun i 2023 fik udgivet krimien/spændingsromanen *Adams Arv*, som nu er solgt i 35.000 eksemplarer. Hovedpersonen hedder Ursula Madsen og er en kvindelig advokat i 50’erne, der underviser på KU i jura, fører straffesager og vikles ind i en arvestrid med rødder i Ursula Madsens barndom.

“Da jeg begyndte at skrive de her bøger, var jeg ikke et sekund i tvivl om, at min hovedperson skulle være advokat, og at der også skulle være noget strafferet i det og noget arveret. Der skulle være det element, at hun er strafferetsadvokat, fordi jeg synes, at det var sjovt at bruge det. Og det var bare sådan enormt naturligt, og det var sjovt at forbinde verdenerne,” fortæller Sofie Lassen-Kahlke.

Som forfatter har hun tillagt hovedpersonen Ursula Madsen de mest positive karaktertræk, som advokater ifølge

Lassen-Kahlke besidder. Hun er “ren-fiktion”, men bygget på mange af hendes møder med advokater og opfattelse af det bedste ved advokater.

“Jeg tror, at Ursula er et sammensurium af alle mulige kvindelige advokater, jeg har mødt på min vej i min barndom gennem mine forældre. Der er sådan en sejhed over kvindelige advokater. Min mor har også været advokat, og utrolig mange af mine forældres venner var det. Det var meget det, jeg så som barn. Jeg har slet ikke brugt tid inde i mig selv på at bygge Ursula op, fordi hun stod meget klart for mig. Jeg tror, det simpelthen er alle dem, jeg gennem tiden har mødt.”

Utroligt påståelige

Derudover er der i kernen af gode advokater en menneskelig nysgerrighed.

“Advokater er nysgerrige. De er videbegærlige og stiller mange spørgsmål, fordi de er nysgerrige på de mennesker, de sidder over for, og verden omkring dem. De er interesserede i hændelser og den verden, der er omkring dem. Jeg tror, at advokater er særligt gode til at se mennesker med flerdimensionelle briller. En klient er jo et menneske, selv om vedkommende måske også er en forbryder. Jeg tror, advokater er gode til både at se mennesker men

også situationer fra mange vinkler. Selvfølgelig også fordi de potentielt skal forsvare både den ene og den anden, og i en retssag skal man jo også belyse hele vejen rundt,” forklarer hun.

Det syn tager advokaterne ofte med hjem og ud i verden, hvor Sofie Lassen-Kahlke sjældent har mødt advokater, der er meget forhåndsindtaget eller dømmende. Ofte er der en grund til, at tingene er på en bestemt måde, og advokater er ifølge Sofie Lassen-Kahlke ofte dem, der vil høre, hvad forklaringen bagved er.

I det hele taget har hun et meget positivt syn på advokater. I løbet af interviewet med magasinet Advokaten falder snakken på både *Den sorte svane* og branchens til tider udfordrede omdømme. Men forfatteren og skuespilleren mener ikke, hun hverken kan eller vil kloge sig på branchen og kritisere særlige forhold. Hvis der alligevel skulle være en opgang, handler det nærmere om at ville have ret.

“Jamen advokater er da også utrolig påståelige. Altså det er jo svært at vinde en diskussion over for en advokat. Ofte har de et ret højt selvværd og høj selvtillid og mener, at de ved, hvad der er den rette vej at gå. Det er sikkert en erhvervsskade, fordi det bliver de jo dybest set nødt til, for ellers ville de være dårlige advokater. Men nogle gange kan man bare få det sådan “AAAAHHH!!!” – nu snakker vi jo bare om grusbelægningen på vejen eller et eller andet ligegyldigt. Vi er ikke ude i en argumentationsrunde i landsretten,” uddyber Sofie Lassen-Kahlke.

Min helt hemmelige drøm

Næste projekt for Sofie Lassen-Kahlke bliver at færdiggøre efterfølgeren til *Adams Arv*, hvor hovedpersonen, Ursula Madsen, kastes ud i nye udfordringer. Hun skriver lige nu på to’eren, som forventes at udkomme til sommer.

Derudover har hun solgt filmrettighederne, hvor en filmproducent og en manuskriptforfatter er ved at udarbejde et manuskript. Det er ude af Sofie Lassen-Kahlkes hænder, om filmen bliver til noget, men hun har til gengæld besluttet sig for, at det i så fald ikke bliver med hende selv i hovedrollen som den aldrende advokat.

“Nej – jeg har det faktisk sådan: Jeg har fået så meget *shine* i mit liv. Og det der med helt bevidst at gøre hende (hovedpersonen) anderledes end mig, det er for at sige – det er slet ikke det, der er min drøm. Det er vildt sjovt at have skabt den her historie, og der er både nogle andre, som er bedre til at spille og effektuere det. Det er der en skøn ro i for mig.”

Mens skuespillerdrømmen er udlevet, går Sofie Lassen-Kahlke stadig rundt med en lille barnedrøm om en dag at blive advokat, som foreløbig kun udleves gennem Ursula Madsen.

“På en eller anden måde er det måske min helt hemmelige drøm, jeg drømmer om natten om at være advokat. For jeg synes jo, der er noget enormt fedt over det der liv. Når jeg har haft gangen på min fars kontor, så det der med alle de sager, alle de mennesker – al den hjælp, man giver folk, og når man kæmper med blod, sved og tårer for at hjælpe andre mennesker, særligt som forsvarsadvokat, det synes jeg da, at der er noget helt vildt spændende ved. Og det kunne jeg måske godt have tænkt mig. Det kunne jeg jo også godt have bevæget mig langsomt ind i, for det har da draget mig. Men igen det kunne jo ikke være sådan noget ‘on-the-side’. Så det ville kræve, at jeg fuldstændig havde frasagt mig skuespillet, og det tror jeg ikke, jeg var klar til. Så jeg tror, det har været den der drøm, man har, hvor jeg har sagt, at man kan jo ikke det hele.” ♦

41

SOFIE LASSEN-KAHLKE

Skuespiller, forfatter og uddannet jurist.

Har blandt andet medvirket i filmene *Vildbassen*, *Kærlighed ved første hik*-filmene og *2900 Happiness*.

Forfatter til bogen *Ramt: 39 historier om at blive 40* (2021) og senest krimien *Adams Arv* med den kvindelige hovedperson advokaten Ursula Madsen.

Uddannet jurist fra Københavns Universitet i 2016.

MENNESKERETTIGHEDS- DOMSTOL LAVEDE U-VENDING I NY TIGGERISAG

Bag en simpel sag om tiggeri gemmer sig juridisk komplicerede diskussioner og afvejninger. Advokat Asger Gregersen fik sagen for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, men tabte, selvom han efter en nyere dom var overbevist om, at hans østeuropæiske klient ville vinde.

42

Kontrasten var stor, da min klient gik ind i Østre Landsrets lokaler i Bernstorffs Palæ med sin barnevogn. Gulddekorationer snoede sig langs loftets stuk, ligesom statuetter og spejle var af guld, og fra vinduet var der udsigt til Amalienborg. Min klient lignede på alle måder det, han er. En hjemløs. Egentlig synes jeg, at det var ret fint, at landsretten skulle tage stilling til hans menneskerettigheder i de her meget flotte og formelle lokaler. Kontrasten tydeliggjorde, at vores retssystem er indrettet sådan, at alle har ret til at få prøvet deres sag. Jeg tror, at min klient var en smule benovet over bygningen til at starte med, men han var ved godt mod, og opbakningen fra blandt andre de gadeplansarbejdere, der var mødt op, tror jeg, muntrede ham op.

Allerede da sagen var for byretten i 2019, gav min klient udtryk for, at han var klar til at tage sagen helt til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg. Og sådan blev det, efter landsretten i november 2021 stadfæstede byrettens dom på 20 dages ubetinget fængsel for betleri. I landsretten blev min klient Dian, som er fra Rumænien og er 67 år gammel i dag, dømt for at have tigget på Strøget i København, fordi han havde rakt et papkrus frem mod forbipasserende, mens han samtidig sagde noget til dem. På det ydre er sagen ikke så kompliceret, men juraen bagved er kompliceret, og det tror jeg også er grunden til, at sagen nåede hele vejen til Strasbourg.

Vi gik efter frifindelse for betleri-forholdet. Min klient afviste både i byretten og i landsretten at have

rakt et krus frem og at have tigget, men begge instanser lagde blandt andet vægt på en vidneforklaring fra en politibetjent og dømte ham for forholdet.

Efter landsrettens dom anmodede jeg forgæves om at få sagen for Højesteret. Efter afslaget skrev jeg til Strasbourg, som antog sagen til behandling, og dermed blev "Dian v. Denmark" en realitet. Da jeg søgte om at få sagen for domstolen, lagde jeg den største vægt på, at Danmark ved at idømme ham en fængselsstraf havde overtrådt Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel otte, der omhandler retten til respekt for privatliv. Jeg anså det som det stærkeste kort på grund af en dom, Menneskerettighedsdomstolen for nylig havde afsagt i en tilsvarende sag om betleri. I starten af 2021 slog domstolen fast, at Schweiz havde overtrådt en ung rumænsk kvindes menneskerettigheder ifølge netop artikel otte. Der er tale om den såkaldte Lăcătuș-sag, hvor kvinden med efternavnet Lăcătuș, endte med at få en fængselsstraf på fem dage, fordi hun ikke var i stand til at betale den bødestraf, hun oprindeligt var idømt af de schweiziske domstole.

I Danmark blev betlerilovgivningen strammet i 2017, fordi man fra politisk side ønskede at reducere antallet af udenlandske tiggere. Lovændringen betød blandt andet, at tiggere som noget nyt kunne straffes med fængsel for at have tigget på eksempelvis gågader uden forudgående advarsler. Siden da har betlerilovgivningen levet et stille liv, hvilket den også gjorde før stramningen, og der var tilsyneladende ingen, der tænkte over de menneskeretlige

aspekter ved lovgivningen. I lovforarbejderne står der bare, at loven ikke giver anledning til nogen EU-retlige perspektiver. Jeg må også være ærlig at sige, at jeg heller ikke havde tænkt over de menneskeretlige aspekter, før Lăcătuș-afgørelsen kom, selvom jeg gennem årene har ført mange lignende sager. Da jeg så afgørelsen, tænkte jeg derfor, at det var sgisme godt set af en advokatkollega nede syd på.

De menneskeretlige aspekter var selvsagt omdrejningspunktet under behandlingen af sagen ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, men de fyldte også en del i landsretten, hvor jeg blandt andet procederede på Lăcătuș-dommen. Da der faldt dom i Dians sag i Østre Landsret i november 2021, var det den første dom i Danmark afsagt efter Lăcătuș-dommen, så på den måde var sagen en prøvesag i forhold til, om betlerilovgivningen var i strid med

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Landsretten konkluderede, at 20 dages fængsel ville udgøre et indgreb i min klients ret til respekt for privatliv i artikel otte, men landsretten foretog en proportionalitetsafvejning – om modhensynene var så kraftige, at det var i orden at straffe ham for at tigge. Formålet med straffelovens paragraf 197 om betleri er overordnet set at opretholde offentlig tryk og orden, og landsretten bemærkede, at visse former for tiggeri kan forstyrre forbipasserende og andre og derfor kan begrunde et indgreb i retten til respekt for privatliv. Landsretten lagde desuden vægt på, at Dian ikke befandt sig i en så sårbar situation, at han reelt ingen alternativer havde end at tigge for at overleve. Derfor var afgørelsen, at fængselsstraffen ikke var et uproportionelt indgreb.

Syv dommere fra Menneskerettighedsdomstolens fjerde sektion behandlede sagen på et skriftligt grundlag, hvor parterne indsendte replik og duplik. Helt klassisk skriftveksling. Sammenslutningen af europæiske menneskerettighedsinstitutioner, European Network of National Human Rights Institutions (ENNHRI), de hjemløses landsorganisation Sand, Stenbroens Jurister og Projekt Udenfor, som var biintervenienter i sagen for at støtte os, afgav også svarskrifter. Det gav os noget rygdækning, at gadefolkets organisationer støttede op om sagen, og det var med til at stive mig af som advokat. Det her var min første og sikkert sidste sag for Menneskerettighedsdomstolen, så det var rart at have dem med, og at de delte de samme tanker som mig. Den danske stat ønskede sagen indbragt for Storkammeret, hvor man fysisk møder op i Strasbourg til en behandling af sagen med 17 dommere til stede. Det var jeg indforstået med, forudsat at det ikke forsinkede sagen for meget. Men sådan blev det ikke.

OM SAGEN

- Københavns Byret afsagde dom i sagen 6. marts 2019. Dian blev idømt en fængselsstraf på 20 dage. Dian blev dømt for betleri og for at have råbt "racismo" ad en politibetjent flere gange. Sidstnævnte forhold erkendte han selv. Derudover var både Dian og hans søn tiltalt for at have etableret en lejr på Strøget i København, men retten frifandt dem for forholdet og lagde blandt andet vægt på, at der ingen fysiske indretninger var på stedet.
- Anklagemyndigheden ankede byretsdommen primært på grund af lejrspørgsmålet, og Asser Gregersen, som var beskikket forsvarer for Dian, kontraankede og fastholdt anken, da anklagemyndigheden senere trak sin anke tilbage. Derfor blev lejrspørgsmålet ikke en del af landsretssagen, som kun omhandlede betleriforholdet. Landsretten stadfæstede 11. november 2021 den ankede del af dommen, og Dian skulle derfor 20 dage i fængsel.
- Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol antog sagen til behandling i februar 2023 og endte med at afvise sagen 13. juni 2024.

13. juni i år – knap halvandet år efter domstolen havde antaget sagen – kom afgørelsen.

Jeg sad foran Køge Arrest på en p-plads og læste dommen på min telefon. Menneskerettighedsdomstolen havde afvist sagen. I Danmark betyder en afvisning, at en domstol skubber et virkelig dårligt produkt fra sig og konkluderer, at den derfor slet ikke kan kigge på sagen, så jeg fik et sug i maven og tænkte straks: Ej, ej, ej, hvad har jeg overset, hvad har jeg glemt og så videre. Det viste sig så, at langt størstedelen af de sager, domstolen behandler, bliver afvist, så det er det mest almindelige. I bund og grund betød det i denne sag en form for frifindelse af Danmark i sagen.

Selvom vi tabte sagen, så viste det sig alligevel, at min indledende antagelse om, at artikel otte om retten til respekt for privatlivet, var det stærkeste kort. Jeg søgte også på, at der var sket en overtrædelse af konventionens artikel ti, som sikrer retten til ytringsfrihed, men da Menneskerettighedsdomstolen antog sagen, afviste den, at artikel 10, der sikrer retten til ytringsfrihed, var relevant. I nogle lande ser man anderledes på det spørgsmål, og der findes afgørelser fra blandt andet USA, Irland og Østrig, hvor der ud fra en ytringsfrihedsvinkel bliver lavet en meget interessant sondring mellem passivt og aggressivt betleri. De ser et mindre behov for at gribe ind over for tiggere, der sidder stille med et skilt eller siger please, please, end over for tiggere, der for eksempel går hen til restaurantgæster for at vise sygdom eller deforme kropsdele.

I den 20 sider lange dom endte Menneskerettighedsdomstolen også med at nå frem til, at der slet ikke var tale om et artikel-otte-problem, og at det burde Østre Landsret nok heller ikke have konkluderet. Domstolens fjerde sektion sagde, at min klient havde indrettet sig et liv på gaden, hvor han samlede flasker, solgte blade og tiggede, og at han derfor ikke stod i en akut nødsituation. Fordi der ikke var tale om en akut nødsituation, mente dommerne ikke, at det var et problem i forhold til artikel otte.

Jeg læser dommen sådan, at sektion fire mener, at domstolens tredje sektion, som afgjorde Lăcătuș-sagen, gik for langt ved at give den unge kvinde medhold. Omstændighederne i de to sager er nærmest identiske, men afgørelserne går hver deres vej, så retstilstanden er på ingen måde blevet klarere. Kvinden havde levet på gaden og tigget i næsten to år, mens min klient havde levet på gaden i seks år fra 2013 til 2019. Jeg kan sagtens se, at seks år er mere end to, men hvis man følger fjerde sektionens argumentation, kan man så stadig stå i en akut nødsituation efter to år?

I øvrigt misforstod de syv dommere dansk lovgivning. Det er ulovligt at tigge i hele Danmark, men hvis du gør det på gågader, ved stationer, i eller ved supermarkeder eller i offentlige transportmidler, så er straffen hårdere efter lovstramningen i 2017, men det er sådan set også ulovligt andre steder. Her får du bare en advarsel i første omgang. I afgørelsen lægger domstolen til grund, at det er lovligt at

tigge nogle steder i Danmark. Jeg tror ikke, at det var afgørende for udfaldet af sagen, men jeg synes bare, at det er specielt, at der er en fejl i så vigtig en afgørelse.

Nu har vi to afgørelser, som umiddelbart er fuldstændig modstridende. På den korte bane tror jeg, at det vil betyde, at de danske domstole vil mene, at den danske lovgivning er ok, og at man derfor kan dømme efter den. Men ud fra de præmisser, der er i Dian-sagen og i Lăcătuș-sagen bliver billedet hurtigt mudret. Hvis en fattig og udsat betler kommer for en dansk domstol, tror jeg stadig, at det vil være i strid med artikel-otte-rettighederne at dømme. Det vil med tiden vise sig, om der så er nogle danske dommere, der er modige nok til at drage samme konklusion. Som jeg læser Dian-dommen, står det hele og falder på, om der er tale om en akut nødsituation, og hvis du har indrettet dig som betler, så befinder du dig ikke længere i en akut nødsituation. Men jeg kan dårligt forestille mig nogen andre borgere, der er mere udsatte end de her udenlandske hjemløse, som er analfabeter og hverken taler dansk eller engelsk.

Selvom retstilstanden efter min mening ville være forbedret, hvis vi havde vundet sagen, så var det under alle omstændigheder nødvendigt at få prøvet spørgsmålet, fordi der var et så stort gab mellem dansk lovgivning og den praksis, der følger af Lăcătuș-dommen. Vi kunne ikke have det hængende på os, at Menneskerettighedsdomstolen havde en linje, der var så tydeligt anderledes end den danske. Både før og efter Dian-afgørelsen blev hjemløse

dømt for betleri, så på den måde kan man sige, at de ikke står dårligere nu end tidligere.

Da jeg skrev til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, var jeg klar over, at oddsene var imod os, da langt de fleste får afslag. Omvendt var jeg også så forelsket i min sag, at jeg mente – og det mener jeg stadigvæk – at han havde en skidegod sag. Derfor var jeg sikker på, at vi ville vinde sagen, da sagen så blev antaget. Da dommen kom, skulle jeg finde min klient sammen med en tolk for at fortælle ham resultatet. Fordi han lever på gaden, og ingen mobiltelefon har, var det ikke altid nemt, og derfor fik jeg undervejs, mens sagen verserede, nogle gange hjælp af gadeplansarbejdere for eksempel fra Kirkens Korshær til at finde ham, når han skulle møde op i retten, eller når der skete andre vigtige ting i hans sag.

Dian tog afvisningen fra Strasbourg pænere end advokaten. Jeg var slået lidt ud af kurs, men han tog afgørelsen med ophøjet ro. Efter landsretsdommen havde han også allerede afsonet sin fængselsstraf. Jeg vil stensikkert holde øje med, om der opstår muligheder for at få en anden sag for Menneskerettighedsdomstolen, men jeg ved, at det er svært, så måske var denne gang første og eneste gang, det lykkedes. I hvert fald vil jeg fortsat arbejde for at afkriminalisere betleri ved de danske domstole eller gennem politisk arbejde. Min motivation for at føre sager som Dians er personlig indignation. Helt grundlæggende mener jeg, at vi behandler hjemløse og gadefolket generelt, som er blandt samfundets allermest udsatte, skidt i retsvæsenet. ♦

ASSER GREGERSEN (H)

Forsvarsadvokat og partner i Rosenkilde og Gregersen, som han stiftede sammen med Daniel Rosenkilde i 2017. Han har tidligere arbejdet som advokat hos Stagetorn Wenzel Lund Poulsen og underviste fra 2012 til 2016 i strafferet på Københavns Universitet. Asser Gregersen fører mange sager for socialt udsatte personer på gaden, men beskæftiger sig også med andre sager om alt fra færdselsovertrædelser til vold og røveri. Han repræsenterer desuden flygtninge i asylsager ved Flygtningenævnet. Fik sin advokatbeskikkelse i 2013 og er uddannet cand.jur. fra Københavns Universitet i 2010.

Mød vores digitale kollega

Skattekontrollen er blevet styrket de seneste år.

Vores digitale kontrolværktøj hjælper os med at udpege virksomheder, hvor der er stor sandsynlighed for fejl. Så undgår vi at forstyrre flere regelfølgende virksomheder end højst nødvendigt.

Siden 2023 har vores målrettede kontroller af virksomhedsejere indenfor revision, bogholderi, juridisk rådgivning og advokater haft en træfprocent på 93 % og et provenu på 43 mio. kr.

Derfor fortsætter vi vores fokus på grove fejl i branchernes egne regnskaber og indberetninger.

Skat er ikke enkelt.

Men ingen skal betale for meget eller for lidt.

TÆNK, HVIS VI GIK LIGE SÅ MEGET OP I RETSSAMFUNDET SOM I VELFÆRDSSAMFUNDET

Mai Mercado (K) ville ønske, at danskerne kunne forvente et stærkt og sundt retssystem præcis, som vi forventer et stærkt og sundt sundhedsvæsen. Hun ønsker, at familieretsadvokater og forsvarsadvokater bliver omfattet af straffelovens paragraf 119, og så hører straf og resocialisering uløseligt sammen for Retsudvalgets næstformand.

Hvorfor har du valgt det retspolitiske område?

Det var et stort ønske at arbejde indenfor det retspolitiske område og blive retsordfører for mig. Det er en vigtig sag for Det Konservative Folkeparti, og det er et område, som beskæftiger sig med vigtige områder for danskerne såsom retssikkerhed og tryghed.

Det er jo ingen hemmelighed, at vi hos Konservative går ind for hårdere straffe, men vi går samtidig også ind for en langt stærkere resocialiserende indsats. Som tidligere socialminister er jeg optaget af, hvordan vi sikrer et fald i recidiv, hvilket typisk lidt overfladisk bliver tillagt, at så er man automatisk lidt slappere i politiken, men det er helt forkert. Det er ikke slapt, hvis du spørger mig; det er rettidig omhu for at forhindre forbrydelser i fremtiden.

For mig hører straf og resocialisering uløseligt sammen, og jeg har blandt andet besøgt Nyborg Fængsel, hvor jeg talte med indsatte om det, og vi har desuden haft en baglandsgruppe i Det Konservative Folkeparti, som både har bestået af politifolk, ansatte indenfor retsvæsenet og fængselsbetjente. Jeg tror, at vi i højere grad skal vende afsoningen på hovedet, så det for eksempel kræver god opførsel at opnå prøveløsladelse. Jeg mener også, at man skal lave nogle særlige programmer for førstegangsdømte, hvilket er direkte inspireret af mit besøg i Nyborg, hvor to indsatte satte spørgsmålstegn ved, om det er fornuftigt at lade førstegangsafo- ners sidde inde med hårdkogte kriminelle, hvilket det jo åbenlyst ikke er.

Vi har også været ude med et forslag om at lave en samfundskontrakt med tidligere dømte om, at man holder sig ude af kriminalitet i en femårig periode, får et job eller en uddannelse og holder kontakten til sin familie – for det er faktisk et vigtigt parameter for at holde sig ude af kriminalitet – og så vil vi til gengæld gerne eftergive den gæld, som de har fået i sagsomkostninger. For den gæld er også med til at fastholde mange af dem i kriminalitet.

Hvad har optaget dig i Retsudvalget som næstformand?

Det går meget stærkt på retsområdet. Hvis du havde stillet mig det spørgsmål sidste år, ville jeg have sagt Koranloven og FE-sagen, og p.t. vil jeg svare bander, *Den sorte svane* og opioider. Det er jo hele udfordringen for retsområdet, for hvis man synes, at den her uge bliver vild, så bliver næste uge vildere. Det betyder også, at man kan sidde tilbage med en følelse af, at man aldrig rigtigt kommer i dybden med et område og får taget hånd om udfordringerne, fordi der hoppes fra tue til tue.

Hvad er det vigtigste retspolitiske problem lige nu?

Der skal skabes en bedre sammenhæng i straffesagskæden. Jeg synes, at det er et kæmpe retspolitisk problem, at man ikke sammentænker de politiske aftaler. Da man for eksempel lavede den seneste politiaftale, satte man rigtig mange penge af til mere efterforskning, og til at man kunne løfte flere sager ved domstolene. Og det lykkedes – men det betød, at man skabte en flaskehals ved domstolene, hvilket har afstedkommet de meget lange sagsbehandlingstider.

Som helt nyt medlem af Retsudvalget fulgte jeg en retssag, og det var virkelig en øjenåbner. Det var en såkaldt paragraf-11- retssag, hvor en socialrådgiver havde været udsat for vold, og den havde været tre år undervejs. Det tog ikke længe under retssagen at finde ud af, at den tiltalte ikke var egnet til almindelig straf. Det betød, at der blev afsagt en kendelse omkring skyldsspørgsmålet, og derfor skulle der planlægges et nyt retsmøde, da der skulle indhentes en mentalerklæring, hvilket betød, at der kom til at gå yderligere over et år, før et nyt retsmøde kom i kalenderen. Over fire års ventetid på afgørelse i en sag som denne er simpelthen uacceptabelt i et retssamfund. Det ville vi jo aldrig finde os i, hvis det var tilfældet med sundhedsvæsenet.

Og nu afventer vi så det næste skvulp, for sidste år afsatte vi penge til domstolene for at nedbringe ventetiderne. Det første, der vil ske, er, at ventetiderne forøges, fordi der ligger nogle gamle sager og venter

MAI MERCADO
Medlem af Folketinget for Det Konservative Folkeparti
Næstformand for Retsudvalget

på at komme for retten. Og den politiske aftale går kun fire år ud i tiden – så vi kan allerede nu forudsige, hvad der kommer til at ske; det kommer til at skulpe over til kriminalforsorgen, som er ekstremt udfordret. Kriminalforsorgen kan ikke skaffe fængselspladser nok, og der er ikke nok ansatte, og det er derfor, at vi bliver nødt til at sikre dem bedre politisk. Det er som at se en trafikulykke i slowmotion.

Hvad har du selv gjort for at ændre det?

Jeg har stillet forslag om, at man kan få en konsekvensberegner på, hvilken betydning det har for hele straffesagskæden, når vi laver politiske aftaler. For eksempel når vi laver bandepakke. Vi bliver nødt til at kende konsekvenserne for hele straffesagskæden.

Jeg har også stillet forslag om, at man i højere grad samordner de politiske aftaler på henholdsvis domstolene, kriminalforsorgen samt politi og anklagemyndighed, for det er indbyrdes forbundne kar, og de er gensidigt afhængige af hinanden. Tryghed og retssikkerhed kan man kun få, hvis man sikrer en helhedsorientering.

Hvad skal der mere fokus på i 2025?

Jeg har to ting, som jeg gerne vil dykke ned i det kommende år.

Det første er, at vi har et beslutningsforslag på vej, som skal ændre paragraf 119, således at familierets- og forsvarsadvokater bliver omfattet af den. Det er i erkendelse af, at trusler, chikane og vold er blevet en meget stor del af hverdagen for forsvarsadvokater og familieretsadvokater. Jeg har hørt alt for mange historier om advokater, der bliver udsat for den groveste chikane. Det betyder, at man som familieretsadvokat har sager, som man ikke tør tage, fordi man risikerer, at kommunerne får en underretning på ens egne børn, eller at man som forsvarsadvokat undgår at tage visse sager, fordi man ved, at der er for mange store personlige omkostninger ved det. Det kan jo ikke passe, at vi ikke beskytter de advokater bedre, for alle de andre aktører

i en retssal, såsom dommere og anklagere, er omfattede af paragraf 119.

Vi mener ikke, at det skal gælde alle advokater, for hvis du er advokat i en HR-afdeling, giver det ingen mening at være beskyttet af den paragraf, og det skal have en relevans. Derfor har vi, blandt andet på grund af den politiske debat tidligere, valgt, at det i første omgang skal gælde forsvars- og familieretsadvokater, for det er her, vi kan se, at der er nogle særlige udfordringer, der kan ende i, at der er færre, som har lyst til at være forsvars- og familieretsadvokater i fremtiden, hvilket efterlader Danmark med nogle meget store udfordringer for vores retssamfund. Tænk, hvis vi gik lige så meget op i retssamfundet, som i velfærdssamfundet; at vi forventede et stærkt og sundt retssystem præcis, som vi forventer et stærkt og sundt sundhedsvæsen.

Det andet punkt, som jeg gerne vil se nærmere på, er kammeradvokatordningen, for forandringens vinde blæser. Når jeg skal afkode det politiske inde på Christiansborg, så er det ikke et spørgsmål, om Kammeradvokatens monopol bliver brudt – det er et spørgsmål om, hvornår monopollet brydes.

Der vil vi gerne være garanten for, at det ikke bliver et forhastet eller sju-sket arbejde, for vi skal sikre, at det bliver gjort grundigt, således vi kommer i mål med, at den opgavevaretagelse bliver bedre i fremtiden. Jeg har ikke set forslaget endnu, men jeg har hørt det på vandrørene, og jeg har en forventning om, at det kommer til at blive genstand for forhandling i 2025. ♦

Kundekendskabsprocedurer generelt

En stor del af hvidvaskloven handler om, at advokater har pligt til at kende sine kunder. Dette er første artikel i en serie af tre, der uddyber reglerne om kundekendskabsprocedurer generelt. Serien er også en del af Advokatens samlede artikelrække om hvidvaskreglerne.

Tekst Julie Randrup, specialkonsulent og advokat hos Advokatsamfundet

Det følger af hvidvaskloven, at advokater har pligt til at kende sine kunder. Kundekendskab er en helt grundlæggende forudsætning for formålet med loven – forebyggelse af hvidvask og finansiering af terrorisme.

Som advokat er man i fare for at blive misbrugt af sine klienter i deres forsøg på at sikre udbytter fra strafbare handlinger eller på at finansiere terrorisme. Advokater er derfor underlagt en række forpligtelser, som skal efterleves, når disse påtager sig sager omfattet af hvidvaskloven.

Nærværende artikelserie med titlen “kundekendskabsprocedurer” har til formål at give et overblik over netop kundekendskabsproceduren i advokatens møde med forskellige klienter.

Del et angår kundekendskabsprocedurer generelt, del to angår fysiske personer, og del tre angår juridiske personer. Om kundekendskabsprocedurer i fuldmagtsforhold, henvises til Advokatsamfundets nyhedsbrev om “kundekendskabsprocedurer ved forbindelsesadvokater”, som er tilgængelig på Advokatsamfundets hjemmeside.

Formålet med at gennemføre kundekendskabsprocedurer

Bekendtgørelse af lov om forebyggen- de foranstaltninger mod hvidvask og finansiering af terrorisme (hvidvaskloven) gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiver på området. Formålet er at forebygge

hvidvask og finansiering af terrorisme.

Kundekendskabsprocedurer og kravene til gennemførelse heraf optager en stor del af hvidvaskloven. Kundekendskab er en afgørende forudsætning for forebyggelse af hvidvask og finansiering af terrorisme, hvorfor den omfattede personkreds – herunder advokater i sager, der omfattes af lovgivningen – har pligt til at kende sine kunder. Hvidvaskloven regulerer kravene til gennemførelse af kundekendskabsprocedurer med afsæt i en risikobaseret tilgang, hvorfor kravene forbundet med gennemførelsen vil variere med den risiko, advokaten identificerer.

Gennemførelse af kundekendskabsprocedurer udgør en sikkerhed for, at advokaten igennem det oplyste og det nærmere undersøgte har både mulighed for og anledning til indledningsvis at gøre sig de nødvendige og relevante overvejelser omkring klienten, klientforholdet og formålet med klientens henvendelse.

Advokatens pligt til at gennemføre kundekendskabsprocedurer

Pligten til at gennemføre kundekendskabsprocedurer aktiveres, når man som advokat påtager sig en sag omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13, litra a og b, jf. hvidvasklovens kapitel 3, §§ 10-21. Det nærmere omfang af den kundekendskabsprocedure, der i en konkret sag skal gennemføres, vil afhænge af udfaldet af den risikovurde-

ring af sagen og klientforholdet, som advokaten har foretaget, jf. § 11, stk. 3.

Advokaten er som udgangspunkt forpligtet til at identificere sin klient med navn og cpr-nummer. Advokaten er i den forbindelse forpligtet til at kontrollere klientens identitet ved en “uafhængig og pålidelig kilde”. Er klienten en juridisk person, er advokaten som udgangspunkt forpligtet til at indhente identitetsoplysninger på de reelle ejere. Advokatens pligter, når kunden er henholdsvis en fysisk eller en juridisk person, gennemgås nærmere i artikelseriens del to og tre.

Advokaten skal foretage en risikovurdering af sagen og klientforholdet i de konkrete sager, hvilket indebærer, at advokaten med udgangspunkt i de identificerede risikofaktorer skal tage stilling til, hvilken risiko der er forbundet med det pågældende klientforhold og det opdrag, som advokaten skal udføre for klienten. Har advokaten vurderet, at der i en given sag alene foreligger en begrænset/lav risiko, kan kundekendskabsproceduren, såfremt vurderingen er velbegrunnet, foretages med udgangspunkt heri.

Det følger direkte af hvidvasklovens § 11, stk. 4, at den forpligtede skal kunne godtgøre over for den myndighed, der fører tilsyn med den pågældendes overholdelse af loven, at kendskabet til kunden er tilstrækkeligt i forhold til risikoen for hvidvask og finansiering af terrorisme. Advokater bør derfor altid have sig for øje, at de

foranstaltninger, som gennemføres i forbindelse med efterlevelse af de af loven pålagte forpligtelser, kan dokumenteres, herunder at det kan dokumenteres, at foranstaltningerne er gennemført rettidigt.

Forpligtelsen til at kende klienten i sager omfattet af hvidvaskloven gælder løbende i hele klientforholdet, hvorfor advokaten er forpligtet til at opdatere sit kendskab til klienten i et passende omfang, risikovurderingen af sagen og klientforholdet taget i betragtning. Kravene vil variere med klientens forhold, sagens omstændigheder og den tidsmæssige udstrækning.

Såfremt der er tale om en sag, der falder udenfor bestemmelsens § 1, stk. 1, nr. 13, hverken skal eller må advokaten gennemføre kundekendskabsprocedurer, medmindre advokaten i medfør af anden lovgivning har hjemmel hertil.

Skærpede kundekendskabsprocedurer

Såfremt advokaten i forbindelse med gennemførelsen af den indledende risikovurdering af sagen og klientforholdet konstaterer, at klientforholdet indebærer en øget/høj risiko for, at klienten vil misbruge advokatens bistand til hvidvask eller finansiering af terrorisme, eller såfremt klientforholdet udvikler sig til at kunne kategoriseres som en sag med øget/høj risiko, er advokaten forpligtet til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer, hvilket indebærer, at advokaten skal

gennemføre kundekendskabsprocedurer udover dem, der følger af hvidvasklovens § 11.

Advokaten har pligt til at gennemføre skærpede kundekendskabsprocedurer ved etablering af et klientforhold, hvor klienten har hjemsted i et land, der er opført på Europa-Kommissionens liste over højrisikotredjelande.

De skærpede kundekendskabsprocedurer skal blandt andet omfatte indhentelse af yderligere oplysninger om klienten, forretningsforbindelsens karakter, oplysninger om midlernes oprindelse samt gennemførelse af skærpet overvågning af forretningsforbindelsen. De nærmere krav fremgår af hvidvasklovens § 17.

Advokatfirmaet skal på forhånd have tilrettelagt fremgangsmåden for gennemførelsen af skærpede kundekendskabsprocedurer i sine forretningsgange, så proceduren der anvendes, er egnet til at imødegå og begrænse den øgede risiko.

Advokaten skal være opmærksom på de skærpede krav til gennemførelse af kundekendskabsprocedurer, som følger af hvidvasklovens § 18 for det tilfælde, at advokatens klient er politisk eksponeret – en nærtstående eller nær samarbejdspartner til en politisk eksponeret person. Advokaten skal endvidere foretage skærpet overvågning af et klientforhold med en person omfattet af bestemmelsen.

Advokaten skal uagtet ovenstående naturligvis iagttage sin underretnings-

pligt, hvilken er lovfæstet i hvidvasklovens § 26.

Lempede kundekendskabsprocedurer

Det fremgår af hvidvasklovens § 21, at en advokat kan nøjes med at gennemføre lempede kundekendskabsprocedurer i tilfælde, hvor advokaten har vurderet, at der foreligger en begrænset risiko for hvidvask og finansiering af terrorisme.

Førend advokaten kan nå til den konklusion, at klientforholdet kan undergå lempede kundekendskabsprocedurer, skal advokaten have foretaget en dokumenterbar risikovurdering af sagen og klientforholdet, hvor de lavrisikofaktorer, som fremgår af bilag to til hvidvaskloven samt øvrige relevante lavrisikofaktorer, er taget i betragtning.

At der alene skal gennemføres lempede kundekendskabsprocedurer betyder ikke, at kravene i hvidvasklovens § 11 ikke skal efterleves, men at disse kan opfyldes med et minimum af foranstaltninger eller eventuelt “under etableringen” af klientforholdet, jf. § 14, stk. 2 (og umiddelbart nedenfor).

Hvornår skal advokaten gennemføre kundekendskabsprocedurer

Advokater skal gennemføre kundekendskabsprocedurer, når der etableres et klientforhold, når en klients relevante omstændigheder ændrer sig, når der foreligger en mistanke om hvidvask eller finansiering af terrorisme, når der er tvivl om, hvorvidt

Såfremt advokaten konstaterer, at det ikke er muligt at gennemføre kundekendskabsproceduren, må klientforholdet afbrydes.

tidligere indhentede oplysninger om en klients identitet er korrekte eller tilstrækkelige og på i øvrigt passende tidspunkter. Der er således tale om både en indledende og en løbende forpligtelse.

Advokaten skal som altovervejende hovedregel gennemføre kundekendskabsprocedurer inden etablering af klientforholdet, hvilket må forstås således, at kundekendskabsproceduren skal være gennemført, når klientforholdet etableres. Undtagelserne til hovedreglen følger af hvidvasklovens § 14, stk. 2-4, hvoraf det blandt andet fremgår, at gennemførelse af kundekendskabsprocedurer, herunder kontrol af identitet, kan gennemføres "under etableringen" af klientforholdet i sager, hvor risikoen er begrænset. At gennemførelse af kundekendskabsproceduren i disse tilfælde kan gennemføres "under etableringen" af klientforholdet indebærer i hvert fald, at kontrol af identitetsoplysninger skal gennemføres hurtigst muligt efter første kontakt med klienten.

Et klientforhold må betragtes som etableret ved advokatens accept af at ville repræsentere klienten. Hvor der foreligger et løbende klientforhold, skal advokaten kunne dokumentere, at der er gennemført kundekendskabsprocedurer i forbindelse med, at advokaten og klienten indgår en aftale om, at advokaten påtager sig en ny sag for klienten, som er omfattet af hvidvasklovens § 1, stk. 1, nr. 13.

Advokaten kan genanvende legitimationsdokumenter, som er indhentet i forbindelse med advokatens repræsentation af klienten under en tidligere sag, forudsat at dokumenterne fortsat er gyldige og retvisende.

Når kundekendskabsproceduren ikke kan gennemføres

Såfremt advokaten konstaterer, at det ikke er muligt at gennemføre kundekendskabsproceduren, må klientforholdet afbrydes. Før klientforholdet afbrydes, bør advokaten dog iværksætte passende foranstaltninger til imødegåelse af risikoen for hvidvask eller terrorfinansiering.

I forbindelse med at advokaten træffer beslutning om afbrydelse af klientforholdet i tilfælde, hvor kundekendskabsproceduren ikke kan gennemføres, skal advokaten tage stilling til, om situationen er omfattet af advokatens underretningspligt i medfør af hvidvasklovens § 26. ♦

Legat til start af egen advokatvirksomhed

Har du behov for en økonomisk håndsrekning til start af din egen advokatvirksomhed?

Ole Winther-Nielsens Mindefonds formål er at støtte velkvalificerede juridiske kandidater, som efter legatbestyrelsens skøn har behov for økonomisk støtte til etablering af advokatvirksomhed.

Bestyrelsen opfordrer advokater, der er ved eller som påtænker at starte egen advokatvirksomhed, til at indsende en legatansøgning til fondsbestyrelsen.

Ansøgere skal som minimum vedlægge oplysninger om forretningsgrundlag og budget, herunder oplysninger om kapitalbehov. Ansøgningerne bliver naturligvis behandlet fortroligt.

Det er bestyrelsens hensigt at udbetale et antal legatportioner på typisk 50.000 kroner i løbet af foråret 2025.

Ansøgninger sendes til:

Ole Winther-Nielsens Mindefond
c/o advokat Anne Schack Petersen
Ny Adelgade 5, 1. sal, 1104 København K
email: asp@boligadvokater.dk

Ansøgningsfristen er 1. februar 2025.

Bæredygtigheds due diligence – fra valg til skal

Tekst Lone Wandahl Mouyal, lektor, ph.d.

Nu er reglerne om lovpligtig bæredygtigheds due diligence på plads. Reglerne omfatter hele aktivetskæden, krav om omstillingsplan for klimaændringer, tilsyn og sanktioner samt civilretligt ansvar.

CSDDD – nu en realitet

I Advokaten nr. 4, 2023 omtalte jeg i en artikel det kommende bæredygtigheds due diligence-direktiv og erhvervsadvokatens nye rolle. Nu har vi fået direktivet og derved også mere konkret viden om, hvad det indebærer for danske advokater og danske virksomheder. I denne artikel forklares pligten til at udføre bæredygtigheds due diligence i nærmere detaljer. Kapitlet bygger på den forskningsbaserede lærebog, *Bæredygtighedsret*, der netop er udkommet i 2. udgave.

EU's corporate sustainability due diligence directive (CSDDD)

EU-Kommissionen fremsatte den 23. februar 2022 et forslag til Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) med krav til virksomheder om at udføre bæredygtigheds due diligence, dvs. krav om etablering af en due diligence-proces på området for klima, miljø og menneskerettigheder. Efter intense forhandlinger blev direktivet endelig vedtaget i april 2024, hvilket betyder, at vi nu har fået regler om lovpligtig bæredygtigheds due diligence, regler, der omfatter hele aktivetskæden, krav om omstillingsplan for klimaændringer, tilsyn og sanktioner samt civilretligt ansvar.

Formålet med direktivet er at regulere virksomheders adfærd og at fremme ansvarlig adfærd på området for klima, miljø og menneskerettigheder. Hensigten er at øge virksomhedernes

ansvar for negative indvirkninger, at sikre lige konkurrencevilkår i EU og at forbedre adgangen til retsmidler for dem, der er berørt af negative indvirkninger på menneskerettighederne og miljøet som følge af virksomhedernes adfærd.

Betydning for omfattede og ikke-omfattede virksomheder

I min undervisning i bæredygtighedsret gør jeg en dyd ud af anvendelse af udtrykket "regulering som virksomheder må forholde sig til". Jeg forklarer også altid mine studerende hvorfor. Forklaringen ligger i, at vi skal væk fra den klassiske opfattelse af regulering som henholdsvis forpligtende og ikke-forpligtende, dvs. en snæver tankegang om, hvorvidt man som virksomhed er omfattet eller ikke omfattet. Det vil være både retligt forkert og dårlig rådgivning, hvis man som erhvervsadvokat affejer danske virksomheders henvendelse omkring bæredygtighedsregulering med et: 'Det behøver I ikke bekymre jer om, for I er ikke omfattede'. Det er korrekt, at det selvfølgelig har betydning, hvilke virksomheder der er direkte omfattede af reguleringen, og for CSDDD er kun meget store virksomheder direkte omfattede. Imidlertid har direktivet betydelig indirekte virkning for mange mindre virksomheder som følge af aktivetskæde-begrebet, og det er derfor vigtigt med denne forståelse.

CSDDD artikel 2 angiver, hvem der

er omfattet af regelsættet. EU anvender en "phase-in"-model, hvilket betyder, at anvendelsesområdet gradvist udvides. De første virksomheder inddrages efter tre år fra direktivets ikrafttræden, og det er kun meget store virksomheder med over 5.000 medarbejdere og mere end 1.500 millioner euro i omsætning. De næste, der inddrages efter fire år, er store virksomheder med mere end 3.000 ansatte og mere end 900 millioner euro i omsætning. Efter fem år inddrages virksomhederne med over 1.000 medarbejdere og mere end 450 millioner euro i omsætning.

Ifølge Danmarks Statistik er kun 50 danske virksomheder direkte omfattede qua deres størrelse. Det vil derfor kun være få danske virksomheder, der er direkte omfattede af direktivet. Imidlertid vil mange danske virksomheder blive indirekte omfattede. Og den indirekte betydning er så væsentlig, at man som virksomhed netop må forholde sig til dette, både hvad angår udfordringer (risici) men også hvad angår muligheder (impact). Ud over etiske og mere samfundsansvarlige motiver for at underlægge sig due diligence-pligten kan der også rent forretningsmæssigt være en gevinst ved dette. Flere af de store omfattede virksomheder stiller desuden allerede krav om, at leverandører og underleverandører løbende gennemfører bæredygtigheds due diligence i form af afdækning af negative indvirkninger på klima, miljø og menneskerettig-

LONE WANDAHL MOUYAL

er forsker i erhvervsret og regulering af ansvarlig virksomhedsadfærd på Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet, tidligere advokat og har netop udgivet en ny forskningsbaseret lærebog om "Bæredygtighedsret."

heder, og med en kontraktuel kaskadering af due diligence-pligten kan gennemførelse af bæredygtigheds due diligence alligevel blive en realitet for mange danske virksomheder.

Paradigmeskiftet fra "risiko" til "negative indvirkninger"

Due diligence betyder »rettidig omhu« og indebærer en detaljeret undersøgelse af virksomhedsforhold. Traditionelt har due diligence været koblet op på en forståelse af virksomhedens eksposering over for risici. Med CSDDD må begrebet nu revideres, da due diligence også indbefatter virksomhedens negative indvirkninger på omverdenen.

Bæredygtigheds due diligence som begreb handler derfor ikke (blot) om afdækning af bæredygtighedsrisici men også om afdækning og håndtering af negative indvirkninger. Bæredygtighedsrisiko kan forstås med udgangspunkt i risiko relateret til klima, miljø og menneskerettighedsforhold også omtalt som ESG-risiko. ESG-risiko henviser til en miljømæssig, social eller ledelsesmæssig begivenhed eller omstændighed, som – hvis den opstår – kunne have faktisk eller potentiel væsentlig negativ indvirkning på virksomhedens økonomiske aktivitet. Negativ indvirkning handler derimod om samfundets risiko ved virksomhedens ageren. Dette er nyt for mange virksomheder.

Due diligence-forpligtelsen bygger på den vejledende due diligence-pro-

ces i medfør af OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd, dog med visse modifikationer. Det betyder, at visse af de store virksomheder kan have opnået værdifuld erfaring med processen på frivillig basis i efterlevelsen af OECD's retningslinjer. Selve indholdet af due diligence-forpligtelsen er nærmere omtalt i direktivets bestemmelser, hvoraf artikel 5 indeholder overblikket over processen. Det følger heraf, at virksomhederne skal sikre den nødvendige governance på området. Det betyder, at virksomheder skal sikre skriftlige og detaljerede politikker og processer for håndteringen af due diligence-forpligtelsen. Virksomhederne skal sikre identifikation og vurdering af faktiske eller potentielle negative indvirkninger, forebygge og afbøde disse, standse negative indvirkninger og minimere deres omfang. Der skal tilvejebringes afhjælpende foranstaltninger til faktiske negative indvirkninger. Virksomhederne skal desuden gennemføre meningsfuldt samarbejde med interessenter og skal indføre klageprocedure med effektive oprejsningsmuligheder for berørte parter. Virksomhederne skal desuden løbende overvåge effektiviteten af deres due diligence-politik og -foranstaltninger og offentligt kommunikere om due diligence.

Bæredygtigheds due diligence i praksis

Det kan måske umiddelbart forekomme som en tung opgave, men her er

det vigtigt at understrege, at CSDDD tillader en risikobaseret tilgang. Den risikobaserede tilgang betyder, at virksomhederne (kun) skal træffe passende foranstaltninger, der står i forhold til alvoren og sandsynligheden for, at de negative indvirkninger indtræder, og har man først solid governance og procedurer på plads, har man taget det største og vigtigste skridt i implementeringen af kravet.

I praksis kan processerne for eksempel omfatte checklister, handlingsplaner, dialog med virksomhedens stakeholders, herunder lokalsamfund og NGO'er i tredjelande, krav til leverandører, risikobaserede leverandørinspektioner eventuelt med ekspertbistand, selvevalueringer samt sikring af løbende forbedringer og kommunikation herom. Virksomhederne skal her være opmærksomme på, at forpligtelsen dækker virksomhedens aktivitetskæder, et begreb, der defineres nærmere i CSDDD artikel 3 (1) (g), og går videre end virksomhedens leverandørkæder. Samlet set vil det være vigtigt at sørge for en velargumenteret og veldokumenteret proces, da der er tale om en indsatsforpligtelse, ikke en resultatforpligtelse.

Direktivet indeholder også bestemmelser om tilsyn, bøder og civilretligt erstatningsansvar for de virksomheder, der forårsager skade ved ikke at udøve due diligence. Medlemsstaterne skal i den henseende sikre, at sanktionerne er effektive, står i et rimeligt forhold

Det vil være både retligt forkert og dårlig rådgivning, hvis man som erhvervsadvokat affejer danske virksomheders henvendelse omkring bæredygtighedsregulering med et: 'Det behøver I ikke bekymre jer om, for I er ikke omfattede.'

til overtrædelsen og har afskrækkende virkning. Mange virksomheder vil dog i højere grad frygte omdømmemæssige risici ved manglende efterlevelse.

En kommende dansk tilgang?

CSDDD skal implementeres i medlemsstaterne senest to år efter dets ikrafttræden. I Danmark forventes implementering i 2026 med ikrafttræden 2027. Direktivet er et minimumsdirektiv, hvilket indebærer, at medlemsstaterne ikke i deres nationale ret må indføre bestemmelser om due diligence forpligtelser på menneskerettigheds- og miljøområdet, der er lempeligere end dem, der er fastsat i direktivet. Medlemsstaterne må derimod gerne i deres nationale lovgivning indføre strengere bestemmelser eller bestemmelser, der er mere specifikke med hensyn til målet eller det omfattede område. I Danmark har man flere gange udtrykt et politisk ønske om at være foregangsland på den grønne omstilling. Det bliver derfor interessant at se, hvor man ønsker at lægge

linjen fra politisk side i implementeringen af direktivet.

Endelig bliver det interessant at se, om vi vil se retssager, hvor bæredygtigheds due diligence testes i praksis. På verdensplan er retssager tiltagende blevet et middel i den globale klimaaktivisme. I første omgang er det stater, der har været genstand for søgsmål, men nu rettes blikket mere og mere mod virksomheder. Dette kan muligvis indikere, at vi kommer til at se flere sager fremadrettet, og ikke kun på klimaområdet men måske også relateret til virksomheders negative indvirkninger på menneskerettigheder. Man kan med fordel overveje, om ikke mægling i mange tilfælde vil være en bedre løsning på tvister relateret til mangelfuld bæredygtigheds due diligence. Det forekommer umiddelbart hensigtsmæssigt i situationer, hvor der skal tages hensyn til en bred vifte af aktører, herunder civilsamfundet, og et mere langsigtet perspektiv for både virksomheden og samfundet. ♦

DREYERSFOND

Søg legat nu

Ansøgningsfrister er 15. januar og 15. juli

Filantropi for advokater og arkitekter siden 1976

Arkitektur og jura sætter rum og rammer for tilværelsen, og denne samfundsrolle understøtter Dreyers Fond med bevillinger til projekter og initiativer, hvis formål er at fremme advokat- og arkitektstandens udvikling og samspil med samfundet. Se eksempler på støttede projekter og søg støtte på [Dreyersfond.dk](https://dreyersfond.dk)

Dreyersfond.dk

BÆREDYGTIGHEDSRET

Linda Nielsen, Lone Wandahl Mouyal og Flemming Pristed

700 kr. / 426 sider

2. udgave / Djøf Forlag

Bogen er en stærkt revideret 2. udgave med et retlig overblik over den mest centrale regulering af bæredygtighed og ESG-forpligtelser, der er målrettet virksomhederne. Bogen indeholder bl.a. kapitler om tendenser i reguleringen, detaljeret gennemgang af central EU-regulering inden for bæredygtighedsrapportering og bæredygtigheds due diligence, regler om bæredygtighed og markedsføring af virksomheder, produkter og ydelser og mange eksempler fra praksis.

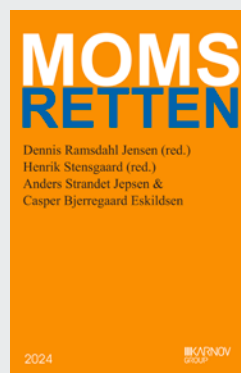
LÆREBOG I FAMILIE- OG ARVERET

Anitta Godsk Pedersen, Anette Kronborg og Hans Viggo Godsk Pedersen

870 kr. / 440 sider

Karnov Group

I tilknytning til de materielle familie- og arveretlige regler, omtaler bogen mere summarisk de skifteretlige regler af hensyn til forståelsen af systemet. Herudover skitseres de skatte- og afgiftsretlige regler i tilknytning dertil og de internationale privatretlige regler. Familie- og arveretten har i disse år være præget af en betydelig udvikling. Indførelsen af Familieretshuset og Familieretten og justering af reglerne om forældre og børn er nogle af de områder, hvor ændringerne er iøjnefaldende.

MOMSRETTE

Dennis Ramsdahl Jensen, Henrik Stensgaard, Anders Strandet Jepsen og Casper Bjerregaard Eskildsen

1.062,50 kr. / 567 sider

Karnov Group

Bogen er en samlet fremstilling af momsretten, og tager sit udgangspunkt i den danske momslovgivning men med løbende henvisning til og behørig inddragelse af den bagvedliggende EU-retlige regulering i form af særligt momssystemdirektivet og momsforordningen. Ved analysen af den gældende retstilstand inddrages såvel alle centrale afgørelser fra EU-Domstolen som danske domme og administrative afgørelser m.v.

**DATABESKYTTELSE
OG MEDARBEJDERE**

Mette Klingsten m.fl.
995 kr. / 692 sider
Djøj Forlag

**EUROPEAN SPORTS LAW
A Comparative Analysis of the European
and American Models of Sport**

Lars Halgreen
1.155 kr. / 464 sider
3. udgave / Karnov Group

**GRUNDLOVENS BESKYTTELSE
AF RELIGIONSFRIHEDEN**

Jesper Aagaard
1.405 kr. / 564 sider
Karnov Group

GRUNDLOVSFORHØRET

Jørgen Jochimsen m.fl.
1.107,50 kr. / 441 sider
3. udgave / Karnov Group

INTERNATIONAL PRIVATRET

Johan Tufte-Kristensen m.fl.
550 kr. / 351 sider
Djøj Forlag

KLIMARET

Speciel del
Christina D. Tvarnø m.fl.
650 kr. / 472 sider
Djøj Forlag

**KOMMANDITSLSKABER
& PARTNERSELSKABER**

Troels Michael Lilja m.fl.
545 kr. / 200 sider
Karnov Group

KONKURSKARANTÆNE VERSION 2.0

Torben Kuld Hansen m.fl.
560 kr. / 224 sider
Karnov Group

KONKURSLOVEN med kommentarer

Lars Lindencrone Petersen m.fl.
2.375 kr. / 1390 sider
16. udgave / Karnov Group

LÆREBOG I KØBERET

Andreas Bloch Ehlers
562,50 kr. / 265 sider
Karnov Group

NØDVERGE I FORTID OG NUTID

En retshistorisk, retsdogmatisk og
retskomparativ undersøgelse
Peter Garde
650 kr. / 561 sider
Djøj Forlag

SAMTYKKE

Marie Jull Sørensen m.fl.
795 kr. / 624 sider
Ex Tuto Publishing A/S

SKATTERETTEN 1

Jan Pedersen m.fl.
1.995 kr. / 1070 sider
10. udgave / Karnov Group

SKATTERETTEN 2

Jan Pedersen m.fl.
1.945 kr. / 1034 sider
10. udgave / Karnov Group

SKATTEVEJLEDNING 2024

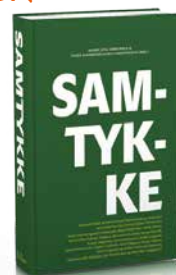
Eksempler og oversigt
Ole Aagesen m.fl.
1.156,25 kr. / 536 sider
28. udgave / Karnov Group

TILSYN I FORVALTNINGEN

Den ulovbestemte tilsynspligt i over-/
underordningsforhold samt på tværs
i ministerialsystemet
Morten Frstrup Schou
1.080 kr. / 444 sider
Karnov Group

| Godt Nytår!

NYHED!

Samtykke

Marie J. Sørensen & Tanja K. Christensen (red.)

ISBN: 978-87-420-0066-3 | Udgivet: August 2024
Sider: 624, indbundet | Pris: 795 kr. inkl. moms

NYHED!

Forstyrrelseskrav (disputats)

Niels Schiersing

ISBN: 978-87-420-0070-0 | Udgivet: Maj 2024
Sider: 714, indbundet | Pris: 1.295 kr. inkl. moms

NYHED!

Informationsretsafalter

Jens Schovsbo (red.)

ISBN: 978-87-420-0065-6 | Udgivet: Januar 2024
Sider: 330, indbundet | Pris: 595 kr. inkl. moms

FÅ MERE VIDEN på www.extuto.dk

ExTuto

Karnovs Lovsamling fyldte 100 år d. 20. marts 2024.

I dag fortsætter fjerde og sidste runde i vores store skattejagt, hvor du er inviteret.
Find skattejagten sidste ord, som gemmer sig i Nokia's gamle tastekode nedenfor, og deltag i skattejagten om en fødselsdagsskage til dit team.

Hvordan deltager jeg?

Find det sidste ord i skattejagten ved at afkode talkombinationen i mobiltelefonens skærm. Vi giver ikke andre hints, end at du skal tilbage til 90'erne og 00'erne.

Skriv ordet, sammen med de tre første ord "hvem", "grundlagde" og "Karnovs" og dan skattejagten endelige spørgsmål.

Send dit svar på spørgsmålet via: karnovgroup.dk/lovgivning100aar eller ved at benytte QR-koden.

Vinderen trækkes mandag d. 13 januar og kontaktes direkte.

Skriv det fjerde ord herunder og svar på spørgsmålet via QR-koden.

1) H V E M 2) G R U N D L A G D E 3) K A R N O V S 4) _ _ _ _ _